Vilniaus kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2013 m. kovo 1 d., penktadienis

Nr. 9 (1023) | Kaina 2,50 Lt

D*ailė* | **M***uzika* | **T***eatras* | **K***inas* | **F***otografija*

Brangūs skaitytojai,

Kviečiame tapti kultūros rėmėjais!
Skirkite 2 proc. savo pajamų mokesčio „7 meno dienoms“ – leidiniui, pelniusiam išrankių skaitytojų dėmesį.

Pildydami Valstybinės mokesčių inspekcijos formą FR0512, nurodykite VšĮ „7 meno dienos“ įmonės kodą 302725178.

Reikalingą formą galima užpildyti internete Mokesčių inspekcijos tinklalapyje www.vmi.lt (nuorodoje „Formos“ įrašykite FR0512 ir užpildykite PDF formato blanką).

Dėkojame visiems, praėjusiais ir ankstesniais metais mus palaikiusiems.

2

Pokalbis su saksofonininku Petru Vyšniausku

6

Justina Krupavičiūtė. Be pavadinimo. 2012 m.

Tekstilės studentės apie kūną „Atvirai“

7

Paroda „Lyg ir grįžimas namo“ ŠMC

8

Moterų filmų festivalis „Šeršėliafam“

Autorės nuotr.

Sekmadienis žemiškas ir šventas

Donato Jankausko (Duonio) personalinė paroda Šiuolaikinio meno centre

Monika Kalinauskaitė

Sėdu prie teksto ir jaučiuosi taip, lyg bandyčiau prisivilioti beždžionę duonos trupiniais. Kol kas nedaug teko skaityti apie Donato Jankausko parodą „Sekmadienis“ ŠMC, bet kone visur tai palinksniuojamas, tai šiaip prasišviečia kažkas apie sakralumą ir mitiškumą. Nelabai aš pasitikiu dvasingais dalykais, nuo jų liežuvis rišasi į mazgą, o intonaciją tenka laikyti atsargiai pakilią. Na jau ne. Gal dar įtikintumėte ŠMC laiptais lipti kaip į zikuratą, skarele prisidengus galvą, bet šiaip aš manau, kad ne taip jau paprastai dalykai pašventinami. Įeinu bandydama išlaikyti galvą tuščią.

Peizažas, įkurdintas didžiojoje salėje, tikrai atrodo kaip ką tik nuleistas iš pačios pasaulio pradžios, kol dar neįsižiebė šviesa ir nenusėdo dulkės. Jame galima pamatyti grubią žmogaus evoliucijos schemą, skilusį vaisių, dvi pavojingai atrodančias letenas lubose ir smengantį medžiaginį kalnyną. Taip, aš vulgarizuoju ir nurenginėju šiuos kūrinius, apsimesdama, kad jie neturi nei meniškumo, nei istorijos. Bet tik todėl, kad viskam savas laikas – ką tik sukurtame pasaulyje juk dar neegzistuoja jokie kontekstai, jokios prasmių gelmės, tai kol kas leidžiu sau jų nematyti.

Šitos parodos, prisipažinsiu, laukiau. Per paskutinę „Lietuvos dailę“ atidengta skulptoriaus „Pasaka“ greitai įtikino ir nudžiugino, įnešdama į salę netikėtą ir labai trūkstamą šypsnį. „Pasaka“ yra ir čia, tik perdažyta pilkai, nukelta nuo pjedestalo ir paslėpta po medžiaginio kalno kloste. Akistatoje su meiliomis beždžionėmis ir didžiaakiu gyvūnu pasijuntu pusiau kaip atrakcionų parke, pusiau kaip gamtos istorijos muziejuje, kur kiekviena fosilija užryškinta ir tikresnė už tikrą. Atkreipiu dėmesį, kokia vis dėlto keista salės tamsa. Skiesta ir nevienalytė, ji ir kuria atmosferą, ir ją truputį traukia per dantį, apgaubdama dirbtiniu rimtumu putoplastinę istoriją. Įpareigojanti tamsa parodą sureikšmina ir kartu parodijuoja sureikšminimą, kuriuo neretai atsiduoda panašūs „atmosferiniai“ sprendimai.

Turbūt būtent dėl šio ironizavimo Duonio paroda man skleidžiasi labiau kaip liaudies pasakojimas, o ne mitinė ar biblinė istorija. Joje matomi paprastai vaizduotėje suvokiami kūriniai. Net myktelėti apie folklorą darosi šiek tiek baisu artėjant visoms pavasario mugėms, kai jis bus eilinį kartą atskleistas pačiu klaikiausiu kiču, ąsočiais ir sermėgomis. Įpratus prie kniaukiančių armonikų paprasta pamiršti, kokia sudėtinga ir slidi iš tikro yra tautosaka,

Nukelta 6 psl.

Ragauti muzikos garsus

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos 80-mečio proga Petrą Vyšniauską kalbina Laimutė Ligeikaitė

Galbūt nedaugelis susimąsto, kad koncertinių scenų žvaigždės dažnai skuba dirbti ir kito – „žemiško“, kasdienio darbo. Tai – pedagoginis darbas Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje. Drąsiai galima teigti, jog tiek pripažintų meno asmenybių, Nacionalinės, Vyriausybės meno, Baltijos asamblėjos premijų laureatų neturi joks kitas Lietuvos universitetas. Tad kas galėtų ryškiau reprezentuoti akademiją, jei ne puikūs jos pedagogai, savo patirtį perduodantys talentingam jaunimui?

Jubiliejinius metus Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA) praturtino koncertų ciklu „Meistrai Didžiojoje“, kuriame visuomenė kviečiama susitikti su Nacionalinės premijos laureatais. Ciklą pradėjo vienas tituluočiausių meistrų, Džiazo katedros docentas, akademijos Senato narys, saksofonininkas Petras Vyšniauskas.

„Už koncertinę bei pedagoginę veiklą, muzikinės kultūros puoselėjimą ir sklaidą pasaulyje“ Petras Vyšniauskas 2002 m. įvertintas Nacionaline premija. Tarp kitų apdovanojimų (Vyriausybės meno premijos, Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino V laipsnio ordino, Lietuvos kultūros instituto apdovanojimo „LT tapatybė 2007“ bei kt.), muzikantas yra pelnęs svarbų Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) aukso medalį „Už kūrybiškumą“ (2008, Šveicarija) ir Baltijos asamblėjos apdovanojimą „Už profesionalų praeities vertybių perteikimą muzikos avangardo kontekste ir baltų identiteto sklaidą pasaulyje“ (2008).

Petras Vyšniauskas – pirmasis lietuvių džiazo muzikantas, koncertavęs (1995) džiazo tėvynėje – JAV ir Australijoje. Vėliau šią ir kitas pasaulio šalis su koncertais aplankė dar ne kartą. O žymus JAV džiazo kritikas ir „Downtown Music Gallery“ Niujorke įsteigėjas Bruce'as Gallanteris parašė: „Petras Vyšniauskas yra vienas iš geriausių sopranо saksofonininkų, kuriuos mes esame girdėję per daugelį metų, jo grojimas yra pripildytas ugnies, aistros ir idėjų.“ (2005, JAV)

Kalbinu „mylintį „7 meno dienas“, kaip pats sakė, bet jau senokai laikraščio puslapiuose viešėjusį saksofonininką Petrą Vyšniauską.

Kokie pastarieji Jūsų koncertinės veiklos įvykiai paliko didžiausią įspūdį, buvo netikėčiausi arba džiugiausi Jums pačiam?

Keletą paminėsiu: koncertavau nacionalinės premijos laureato, dailininko Šarūno Saukos parodos atidaryme Estijos nacionaliniame muziejuje KUMO, Taline. Grojau labdaros koncertuose Klaipėdos onkologinio centro statybai, Tytuvėnų bažnyčios ansamblio atstatymui, su Veronika Povilioniene koncertavome Monako Didžiajam kunigaikščiui Albertui II ir kunigaikštienei Charlene, Švedijos karalienei Silvijai. Atstovavau Europos žemynui Šanchajaus EXPO parodos baigiamajame koncerte, dalyvavau profesoriaus Vytauto Lansbergio 80-mečiui skirtuose vakaruose Lietuvos misijoje prie Europos Sąjungos Briuselyje ir Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje Vilniuje. Grojau Pietų Korėjos sostinėje Seule su tradicinio pansori žanro dainininke Park In Hye ir solo „Yeosu EXPO 2012“. Tais pačiais metais pasirodžiau festivaliuose Ukrainoje, Vokietijoje, Lietuvoje, Rusijoje, Baltarusijoje, Lenkijoje, Austrijoje, Izraelyje, Kanadoje. 2010 m. Lietuvos banke grojau proginės 10 Lt monetos, skirtos Muzikai, pristatyme...

Tikrai mažai kas žino, kad Jūs pirmasis Lietuvos muzikos istorijoje atlikote du solinius klasikinės muzikos rečitalius saksofonu su Lietuvos kameriniu orkestru Trakų pilies menėje ir su Lietuvos valstybiniu simfoniniu orkestru (dirigavo Ričardas Šumila) Vilniaus kongresų rūmuose. Tai reiškia, kad esate unikalus stipriausiai akademiškai „pasikaustęs“ džiazo muzikantas. Kokias savybes „įjungiate“, kai stojate groti tokį repertuarą? Kas eiliniam džiazo atlikėjui yra neįveikiama toje srityje?

Nuo pat jaunystės „ariau“ kelias vagas vienu metu: tai liaudies, klasikinė, džiazo, šiuolaikinė ir improvizacinė muzika. Nuo mažų dienų klausiausi klasikinės muzikos, kuria remiuosi ir improvizuodamas. Čaikovskis, Chopinas, Stamicas, Weberis, Beethovenas, Lisztas, Schubertas, Brahmsas, Mozartas, Haydnas yra mano draugai. Nesenai būdamas Vienoje kai kuriuos iš jų aplankiau kapinėse. Kažkoks keistas jausmas apėmė būnant prie Genijų kapų. Pasirodo, jie taip pat buvo žmonės... Grojant klasiką, automatiškai įsijungia kita artikuliacija, garso vedimas, formavimas, frazavimas, natų jungtys, dinamika, o ir kvėpavimas kitas. Manau, džiazo muzikantai daug praranda negrodami klasikos. Su JAV džiazo pianistu Herbie Hanckoku priėjome bendros nuomonės, jog akademinė muzika labai praplečia akiratį. Taip pat mąstė ir didysis saksofonininkas Charlie Parkeris. Džiazo atlikėjo grojimo technika yra visai kitokia: kur kas mažesnė garso dinamikos skalė, be to, kuriama iškart, čia pat, ir, jei apsiriksi, tai nebus pasaulio pabaiga. O jei apsirinki grodamas klasiką – pasaulio pabaiga garantuota. Be to, reikia mokytis tekstą, ilgai repetuoti. Klasikinėje muzikoje yra didžiulė atsakomybė ir visiškai neadekvatūs pinigai už įdėtą darbą. Bet pinigai yra ne viskas. Aš esu matęs, kaip atrodo laimingas muzikantas ir kaip atrodo kitoks, apsimelavęs.

Svarbi pokalbio dalis tebūna skirta akademijos – Jūsų „antrųjų namų“ – paveikslui, kurį susikūrėte ir kūrėte, atskleisti. Esate nuo ankstyvos jaunystės susietas su LMTA (tuomete konservatorija). Ar atsimenate savo – jauno atvykėlio iš Žemaitijos – karjeros pradžią konservatorijoje?

Net nenujaučiau, kad 1976 metais įstojusiam į Lietuvos valstybinę konservatoriją po trisdešimt septynerių metų teks laimė atidaryti Muzikos ir teatro akademijos 80-mečiui skirtų renginių ciklą. Kažkaip neatsimenu, kad saksofonininkui būtų pastatytas „Fazioli“ fortepijonas viduryje Didžiosios salės – mat fortepijonas yra mano antroji meilė. Stebuklas!

Įstojus į konservatoriją prasidėjo naujas gyvenimo etapas. Man puikiai sekėsi viskas, kas susiję su muzika. Nejutau jokios įtampos. Muzika nuo pat pradžių buvo mano draugė, atrama, Tėtis ir Mama. Labai daug praktikavausi, siekiau tikslo. Pradėjo kviesti visur groti. Buvo daug pergalių ir pralaimėjimų. Tai mane grūdino. Šiandien akademijai noriu tarti didelį ačiū.

Kokios asmenybės tuomet konservatorijoje Jums atrodė pačios iškiliausios ir autoritetingiausios?

O! Man teko laimė bendrauti ir mokytis iš jų. Gal sakyčiau taip: aš juos mačiau! Tai Stasys Vainiūnas, Bernardas Vasiliauskas, Antanas Venckus, Liudas Survila, Antanas Račiūnas, Vytautas Klova, Raimundas Katilius, Aleksandras Livontas, Margarita Dvarionaitė, Jurgis Fledžinskas, Aldona Dvarionaitė, Jurgis Karnavičius, Eugenijus Paulauskas, Kornelija Kalinauskaitė, Kazys Jasinskas, Adeodatas Tauragis, Vladas Jurkūnas, Dalia Tamulevičiūtė, gerai pažinojau kompozitorių Eduardą Balsį – amžiaus skirtumas tarp mūsų didžiulis, bet buvome draugai.

Ar yra kas pasakęs svarbius Jums žodžius, kurie suteikė jaunam menininkui sparnus? Kas brandino jus kaip menininką, kaip asmenybę?

Jaunam visada svarbus geras, šiltas žodis ir gyvas pavyzdys. Tai stiprina ir prideda pasitikėjimo. Asmeniškai mane visi gyrė, per pirštus nedaužė, ausų nedraskė. Man reikšmingų asmenybių buvo nemažai, pradedant muzikalia gimine ir baigiant tomis iš muzikos įrašų, kurių mano laikais nebuvo daug. Kai girdi, kaip iš muzikos instrumento „varva“ garsai, negali susilaikyti jų neparagavęs. Taip ir matau vaikystę: pirmo saksofono aukso švytėjimą kaip kokio pirato dantis, smuiko spalvą, girdžiu, kaip žemaičiai „kalnus“ gieda, laidotuvėse pučia dūdas orkestras („so trūbaas“) – taip ir prilipau prie muzikos, tas pat, kaip žiemą šaltyje prikiši liežuvį prie metalo...

Yra ir kita pusė: kai tau sekasi, visada lauk pono pavydo su visais iš to kylančiais rezultatais. Siūlyčiau akademijoje įtraukti naują studijų kursą apie juodąją meno žmonių pusę. Iš pradžių tas negatyvas paveikia, vėliau – stimuliuoja dar didesniems žygiams, o galiausiai esi dėkingas tiems, kurie tau neleido užmigti ant laurų, darė visokias kliūtis. O jų pasitaikė nemažai.

Petras Vyšniauskas — NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

Koks ryškiausias įspūdis liko iš ankstyvosios Jūsų pedagoginės patirties? Kokios tuomet buvo sąlygos, kokie studentai?

Gyveni ir mokaisi. Tarp kitko, nemėgau dėstyti. Buvau įsitikinęs, kad nieko neišmokysi: jei Tai turi, tai ir turėsi. Žinoma, visur svarbu „nepersūdyti“ ir neperlenkti lazdos. Sąlygos buvo prastos, nebuvo muzikinės literatūros. Bet lašas po lašo – ir šiandien mano studentų galima sutikti Lietuvos ir tarptautinėje scenoje. Smagu.

Kas padėjo tuomet pedagoginiame darbe? Kas padeda šiandien?

Visada į muziką žiūrėjau kaip į mistišką stebuklą, Kažką Tokio, kas vaikšto kitur, ne mūsų takais. Man niekas nėra padėjęs, nes niekada į nieką nesikreipiau. Priešingai, per muziką visada palaikau ryšį su Aukščiausiuoju. Kai prieš 20 metų Malmėje pirmą kartą teko vesti meistriškumo kursus Skandinavijos klausytojams, labai bijojau. Paskui išgirdau nuomonių, jog niekas taip įdomiai nėra skaitęs paskaitos. Ten buvo nemažai improvizacijos. Taigi man padeda praktika ir buvimas savimi. Juo daugiau paskaitų, užsiėmimų – juo daugiau pasitikėjimo.

Improvizacija yra džiazo muzikos esmė, jos pojūtį, sugebėjimą improvizuoti, manau, suteikia tik talentas. Kokią reikšmę muzikoje teikiate improvizacijai ir kiek ji svarbi Jūsų gyvenime?

Na, improvizuoja visi: pradedant vagimi ir baigiant Bachu. Tai kyla iš vidaus – kas nesugalvota, neparuošta, spontaniška, nors... Improvizacijai neteikiu pirmenybės. Gali? – Improvizuok. Negali? – Eik kitur. Ieškok, nemiegok. Improvizacija gali išgelbėti per koncertą, jei groji natomis užrašytą kūrinį. Bet gali viską sugadinti, jei koncerto metu per daug pasitikėsi savimi – atseit galiu viską suimprovizuoti. Esu pastebėjęs žmogelių, kurie bijo prisipažinti, kad nemoka improvizuoti, bet lyg kokybės viršūnę pateikia „paruoštą“, „apgalvotą“ produkciją. Pavadinčiau tai „gerai apgalvotu nusišnekėjimu“. Džiazo muzikos esmė yra ritmo ir improvizacijos, kaip grožio pilnatvės, harmonija.

Ar praverčia improvizacija pedagoginiame darbe, tiesiog bendraujant su žmonėmis?

Taip buvo, yra ir bus, nes muzikantas girdi žodį kaip garsą, tik po to kaip žodį. Kai susitinkame su kompozitoriumi Viačeslavu Ganelinu gastrolėse, po savaitės visą kūną skauda nuo žodinių improvizacijų, o kur dar muzika? Pedagogo darbe reikalingas centras, išeities pozicija, atrama, į kurią nuolat turi sugrįžti. Čia improvizacijos matau mažiau. Namas statomas pagal planą.

Gal dabar kaip tik reikia racionalių, planuojančių ir griežtai „iš natų grojančių“ žmonių, darbuotojų, vadovų?

Gyvenime visokių reikia. Įvairovė reikalinga tam, kad paskui „eitume“ į monotoniją, iš kurios po kiek laiko norėtume ištrūkti ir vėl grįžtume į įvairovę. Mes improvizuojame įvairovėje, mažiau – monotonijoje. Kodėl? Racionalizmas muzikoje veda tiesiai į cemento gamyklą.

Muzikantas, ypač džiazo, visuomet asocijuojasi su laisve, laisvu pasirinkimu? Kas tai?

NUKELTA Į 3 PSL.

Kikilis, nežinąs, apie ką jo giesmė

„Juoko akademija“ Jaunimo teatre

Dovilė Zavedskaitė

Ir atėjome į Jaunimo teatrą. Ir atsisėdome patogiai, minkštai. Ir kiekvienai rankai po ranktūrį gavome. Ir pažiūrėjome (tragi?)komediją apie kultūros cenzūrą 5-ojo dešimtmečio Tokijuje (kultūros cenzūra Japonijai pažįstama dėl 1932–1945 m. šalį valdžiusio militaristinio režimo). Ir saulė raudona buvo, ir japoniški hieroglifai, ir kardas samurajiškas. Viskas kaip reikiant. Tik juoktis progų nesuradome. Gal humoro jausmo neturime?

Vasario 22–23 d. Valstybinis Jaunimo teatras pristatė „Juoko akademiją“, pastatytą pagal šiuolaikinio Japonijos dramaturgo, aktoriaus, teatro ir kino režisieriaus Koki Mitani pjesę. Spektaklį statė režisierius iš Rusijos, Samaros teatro vadovas Viačeslavas Gvozdkovas. Veiksmo centre – septyni Tokijo policijos saugumo tarnybos cenzūros skyriaus karininko Macujo Sakisakos (Kostas Smoriginas) ir jauno dramaturgo Hadzimio Cubakio (Sergejus Ivanovas) susitikimai cenzoriaus kabinete. Situacija neįmantri: Cubakis prašo leidimo statyti komediją, o Sakisaka, žinoma, jo neduoda. Dramaturgas pasiryžta kruopščiai įgyvendinti visus cenzoriaus prašymus, o cenzorius vis labiau įsitraukia į kūrybą: jis ne tik pataria, ką išbraukti, ką įterpti, kaip perrašyti, bet ir galų gale pradeda vaidinti rašomas scenas, idant būtų atrastos taikliausios komedijos išraiškos priemonės. Vaisingi susitikimai trunka ištisą savaitę, kol dramaturgas pašaukiamas į frontą. Būtent tada – kai kūryba nebetenka reikšmės – Cubakis pateikia geriausią pjesės variantą.

Scenoje – vien funkcionali išlankstoma užtvara, virstanti tai cenzoriaus kabinetu, tai suoliuku prie sienos, tai ilga pakyla, tai dramaturgo naktinių kūrybinių kančių metafora (scenografijos ir kostiumų autorius – Vladimiras Fireris). Šioje kamerinėje aplinkoje besisukantis aktorius Sergejus Ivanovas, regis, jaučiasi lyg nesavas: jo personažas – nuolat keistai kikenantis ir prisitaikėliškai linguojantis galva dramaturgas – neleidžia Ivanovui atsiskleisti kaip aktoriui, todėl neretai atrodo, kad jam, sakytum, scenoje nei patogu, nei itin įdomu. Dėl to ir visas jo buvimas čia bespalvis, pilnas dirbtinai išgąstingo trypčiojimo ir pačiam nejuokingų pokštų (prajukti nepadeda net įnirtingas pečių kilnojimas). O štai Kosto Smorigino sukurtas vaidmuo – ko gero, vienintelė spektaklio stiprybė: jis gana įtaigiai vaidina tiesų, rimtas pareigas einantį, tačiau drauge nuoširdų, kuklų, susitvardantį, juokų nė kiek nesuprantantį cenzorių. Nors iš pirmo žvilgsnio svarbesnė yra su cenzūra susidūrusio dramaturgo linija, įdomiau stebėti Smorigino vaidmens, atskleidžiančio kiek išbaigtesnį, pilnesnį charakterį, raidą.

„Jeigu nueisite į zoologijos sodą, visada juoksitės iš beždžionių, mažiau iš meškų. Niekada nesijuoksite iš vėžlio ar gyvatės. Mes juokiamės tik iš tų, kurie yra panašūs į mus pačius“, – žmonijos juokinimo paslaptį manosi įspėjęs Koki Mitani. Ir iš tiesų – į premjerą susirinkusiai neįnoringai publikai neprireikė nei gyvačių, nei vėžlių: ji leipo juokais nuo kiekvienos „beždžionės“ – stereotipiškos, lengvai sukramtomos, į nieką neįvyniotos. Stebint to vakaro žiūrovų elgesį (tą daryti laiko buvo apsčiai) buvo galima nesunkiai prieiti prie išvados, kad mūsiškei publikai ypač patinka darnūs sąskambiai (tėvynė – birbynė, trūpinis – grupinis), žodžių žaismas (trys seserys – seserys tries, gyvas lavonas – gyvas balvonas ar flakonas), bet užvis labiausiai mes džiūgaujame (įsijautę net katučių paplojame) išgirdę ką nors iš apatinių srities – tiek jau to, apsieisime be detalių.

Šiai komedija save vadinančiai pjesei akivaizdžiai trūksta gyvybės, ji lipdoma nuspėjamai, pripildant kiekvieną sceną neišraiškingų pasikartojimų ir pilkų pasisakymų nieko nenutylint. Stringa ir patys dialogai – jie šaukte šaukiasi daugiau gyvumo, natūralumo pačioje kalboje. Galbūt dėl to ir spektaklis sunkiai išjuda, o įsivažiavęs taip ir neįklimpsta – nei į menininko kūrybos ir jos cenzūros problematiką, nei į kūrybiškumo prigimties temą (juk ir komedija šias sferas gali aptarti taikliai, įžvalgiai ir sumaniai): jis straksi kaip tas kikilis, gerai nežinodamas, ką čiulbėti.

Sergejus Ivanovas (Dramaturgas), Kostas Smoriginas (Cenzorius)

D. Matvejevo nuotr.

Ir iš tiesų keista: kas jau kas, o lietuvių teatralai šia – cenzūros apribotos kūrybos – tema tikrai turi ką pasakyti. Ko gero, bėda ta, kad spektaklį statė ne lietuvis, puikiai išmanantis Lietuvos kultūros istoriją ir jos nevienareikšmius sąryšius su cenzūra, o kviestinis rusų režisierius. Galbūt prie mūsų priartinta pjesė būtų įgavusi kokio nors žavesio, galbūt būtų gimusi *kokia nors* koncepcija. O dabar spektaklis – nuogas, nesudabartintas, neaktualus, užsidaręs pats savy. Kitaip tariant, nuobodus – ir nėra čia ką pridurti.

Atkelta iš 2 psl.

Laisvė yra klusnumas Dievui. Esame gimę priklausomi. Pastebėjau, kad kuo artistas turi mažiau šios „priklausomybės“, tuo labiau jis sutrikęs. Kaip ir jo grojimas, kuriame daug chaoso, destrukcijos, melo. Kaip sakoma, koks žmogus, tokią ir muziką groja. Arba: kaip tu elgsiesi su muzika, taip ir ji su tavimi pasielgs.

Kas jums kelia nerimą bendruose Lietuvos kultūros pokyčiuose? Ar meno tarybų sudarymo peripetijos, ar visuomenės požiūris, ar bendras sutrikimas? O gal viskas gerai?

Bus KRF, MRF, SRT, NKM, LTE, DBL, trututu ir tratata. Manęs jau niekas nestebina. Gal šiek tiek nervina žodis „renovacija“. Juk turime ir lietuviškų žodžių. Pavyzdžiui, „renovuotas namas“ ir „atnaujintas namas“ man skiriasi kaip diena ir naktis. Apskritai, nematau sutrikimo valstybėje, yra tik mažiau apkvailintų, daugiau apkvailintų, visiškai kvailų, tik į savo skrandį metančių „gėrybes“ kategorijos. Tie pastarieji yra vienkartiniai, jų kelias be perspektyvos. Kultūroje didžiausią kąsnį apžioja dalykai, kurie neverčia mąstyti. Tai reiškia, kad tą paviršiaus žmogelį galima valdyti, jis yra tik perkamoji galia: jis ateis ir sumokės. O kuo daugiau tokių ateis, tuo daugiau kai kas turės pinigų.

Na, tokiose situacijose netyli pirmiausia menininkai. Netyli savyje, paskui pasako ir padaro garsiai ir viešai. Kokia šiuo požiūriu yra Jūsų netylėjimo pozicija?

Mano pozicija yra gana aktyvi, bet nebūtinai matoma ir girdima. Jei pamenate, 1999 m. tuometinei vyriausybei pradėjus mažinti biudžetą kultūrai, aš viešai atsisakiau Vyriausybės meno premijos. Dabar neseniai buvau LR Seime, kur profesorius Vytautas Juozapaitis inicijuoja įstatymą kompensacijų klausimu baleto, choro artistams, solistams vokalistams bei grojantiems pučiamaisiais muzikos instrumentais. Nesenai grupė Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatų oficialiu raštu kreipėmės į LR Prezidentę, LR Seimą ir LR Vyriausybę dėl Valstybinių pensijų sugrąžinimo į būklę iki krizinio laikotarpio.

Prisidėjo dar viena veikla – tapote pučiamųjų instrumentų orkestro „Trimitas“ meno vadovu. Ar organizacinis darbas jau pradėjo trukdyti laisvam menininko laiko planavimui? Jau spėjote pasinerti į „Trimito“ reikalus?

Laisvas menininko laikas gali būti bet kuriuo paros metu, bet kurioje vietoje valdomas paties menininko. Jei menininkas netaupo laiko, vis laukia įkvėpimo, gali atsitikti taip, kad laikas jį aplenks su visais įkvėpimais, o kartu pasiglemš ir jį patį... Po to lieka mykimas, skundimasis, „nesuprastas“, „neišklausytas“, „atstumtas“ ir t.t. Į „Trimito“ reikalus ruošiausi nerti dar prieš Naujuosius metus, bet oficialiai darbą pradėjau nuo sausio 2 dienos.

Pažadėjote, kad „Trimitas“ bus žinomas kaip „aukščiausios prabos“ kolektyvas. Tai išties puikus ir energingai programas rengiantis orkestras, tačiau gal turite sumanęs, kur link pamažu kreipsite orkestro repertuaro pobūdį, įvaizdį?

Turiu viziją. Tam reikia nemažai dalykų, tarp jų ir laiko. Jei atskleisiu, jūs vėl parašysite „pažadėjo“. O jei nepavyks? Ką tada parašysite? Gerai, truputį atskleisiu. Ateity bus mažiau dainelių, bet daugiau trimitų, klarnetų, trombonų, tūbų, būgnų. Matau „Trimitą“ kaip solistą, pagrindinį veikėją scenoje, ne kaip koncertmeisterį ar akompaniatorių.

„Trimitą“ perimate iš savo mokytojo Algirdo Budrio, kurio atsisveikinimo su kolektyvu koncertas įvyko pernai lapkričio mėnesį. Ilgus metus orkestre „švytėjo“ Ramučio Balčiūno aura. Pastaruoju metu vyr. dirigento vietoje įsitvirtino palyginti jaunos kartos atstovas Ugnius Vaiginis. Kaip žadate suderinti skirtingus požiūrius, nusistovėjusias autoritetų tradicijas ir organizacines naujoves, kurių, be abejo, imsitės?

„Trimitas“ gyvuoja 56 metus ir turi solidžią istoriją. Pirmiausia tai žmonės, orkestro artistai, o jų, kaip pažiūrėjau į archyvus, orkestre grojo labai daug. Didžiausias „Trimito“ iškilimo kaltininkas yra dirigentas Ramutis Balčiūnas. Tokios asmenybės daugiau niekada nebeturėsime. Bet „Trimitas“ negali sustoti, turi eiti į priekį, ieškoti, nenurimti ir nepamiršti savo pirmtakų. Taigi pradėsiu ne nuo balto lapo.

Kovo 21 dieną Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje kartu su „Trimitu“ koncertuos garsus Australijos multiinstrumentalistas Jamesas Morrisonas. Ar tai bus džiazo koncertas?

2013 metų programa jau buvo sudėliota iki man ateinant, tad nieko nekeičiu, tik padedu ją įgyvendinti. „Trimitas“ nėra džiazo orkestras, tad kviesti Jamesą Morrisoną, manau, kiek rizikinga. Tačiau klausytojams bus labai įdomu išgirsti, kaip orkestro artistai, turintys akademinį muzikinį išsilavinimą, atlieka kitokios rūšies muziką.

Kaip jaučiatės su jaunąja karta – scenos partneriais, kolegomis pedagogais? Kas yra tie sąlyčio taškai, padedantys būti vieniems greta kitų?

Reikia vengti kasdienybės pilkumos ir nuolat tikėtis bendravimo santykių aušros. Tai yra nelengva, bet iš ten ir mūsų džiaugsmai, ir šventės. Sąlyčio taškai – tai tas dėstytojo ir studento akių susitikimas, kuris reiškia pasitikėjimą vienas kitu. Mes, patyrę, turėtume labiau pasitikėti jaunimu, atiduoti – nieko nesitikėdami gauti. Kiek žinau, visi mano buvę studentai duoną uždirba iš muzikos, tai ir yra tas rezultatas, kuris labiausiai džiugina, o LMTA dirbu nuo 1988 metų.

Kaip manote, remdamasis labai turtinga savo menine ir pedagogine patirtimi: ar džiazo galima išmokyti? O kas yra tiesiog neišmokstama?

Yra daug dalykų, kurių neišmoksi, bet kad išmoktum, tam reikia džiazo. Jis būtinas, kad žmogus praplėstų ir atlaisvintų savo gana smarkiai įveržtas smegenėles, visiškai be reikalo mąstant, kaip čia daugiau prikimšt į kišenes pinigų, kuriuos prieš numirdamas atiduos ligoninėje... Yra vieškelių, kurie tiesiog skirti ne mums. Reikia su tuo susitaikyti. Kuo toliau, tuo labiau pradedi suvokti save kaip dulkelę, iš kurios mes visi prasidėjome ir kuria pasibaigsime. Anksčiau stebėjausi, kodėl mano žmonos dėdė, pasitraukęs nuo sovietų į JAV, nesidomėjo džiazo muzika? Juk jam tas buvo šalia ir laisvai prieinama! Bet jam to visiškai nereikėjo, o jei būtų ir išgirdęs ką nors, gal net nebūtų atkreipęs dėmesio, pavyzdžiui, į Charlie Parkerį?.. Manau, sunkiausia yra išmokti numirti. Reikia to mokytis kasdien.

Gyvenimo prasmės kupina gaida baigėme pokalbį, kuris yra tik kitokia, „kalbiška“ dalelė nuolatinių Petro Vyšniausko pokalbių su klausytoju skambant jo saksofonui. Dėkoju už pasakytas mintis ir linkiu sėkmės garsinant Lietuvą ir akademiją tėvynėje ir pasaulyje.

Kituose laikraščio numeriuose kalbinsime ir kitas ryškias 80-metį švenčiančios Lietuvos muzikos ir teatro akademijos asmenybes.

Be emocijų

Sąžiningai apie Gyčio Ivanausko „BollyWood“

Sigita Ivaškaitė

Kaip neverta pradėti dar vieno teksto apie šiuolaikinį Lietuvos šokį? Tiksliau, apie šokio teatrą, kurio pastarojo meto kūryba jau net nustoja pretenduoti į meninį vertinimą, kurio iki šiol dar siekta. Tiesiog pasakyti, kad vasario 14 d. Vilniaus (vis dar) „Ūkio banko“ teatro arenoje įvyko naujausia Gyčio Ivanausko teatro premjera „BollyWood“, sukvietusi didžiulį būrį įsimylėjėlių, būtų banalu ir neskoninga. Be to, apie tai jau pranešė informacinė bulvarinė spauda. Kalbėti apie tai, kad vėl teko nusivilti... Viena vertus, neįdomu, kita vertus, kaip daug kas atkirstų, – nestebina.

Teigti, jog tą vakarą niekas nenudžiugino, būtų neteisinga: sutiktas pažįstamas choreografas tikrai pralinksmino klausimu, kiek sumokėta už būsimą recenziją. Išgirdęs neigiamą atsakymą pašnekovas iš karto suprato, jog ir tekstas nebus pozityvus. Galbūt paradoksalu, tačiau mintys, atėjusios į galvą spektaklio metu ir po jo, buvo ne tokios neigiamos kaip po kurio kito iš paskutinių matytų spektaklių.

Kalbėdamas apie „BollyWood“, choreografas, aktorius ir režisierius Gytis Ivanauskas dažnai kartojo žodžius: nostalgija, sentimentalumas, naivumas, šviesa, džiaugsmas, siužetas, humoras (su pastaraisiais dviem gal ir kiek per smarkiai užsibrėžta), indų šokiai. Tiesą sakant, tokiomis abstraktybėmis jis apsisaugojo nuo didžiosios dalies kritikos. Juk negali priekaištauti dėl minties ar idėjos stokos, kai žiūri spektaklį – aliuziją į Bolivudo filmus. Jų scenarijuje visuomet ryškios idėjos apie šeimos vertybes, ištikimybę ir teisingą gyvenimą, na, ar bent jau jų buvo tuose filmuose, kuriuos, pasak Ivanausko, nostalgiškai prisimename iš sovietinių laikų. Tuomet tai buvo produktas iš tolimojo užsienio. Žavus, žvilgantis ir deklaruojantis visas sovietų valdžiai patogias idėjas.

Šiandieninė Bolivudo produkcija paprastai mažai kuo skiriasi nuo muzikiniuose kanaluose transliuojamų videoklipų, išryškinančių perdėtą seksualumą bei agresiją. Iš pradžių Bolivudo filmuose lemtingas pagrindinių veikėjų susitikimas vykdavo per vadinamąją „kabareto sceną“, kai erotišką šokį atlikdavo antraplanė aktorė, o herojai bendravo tik žvilgsniais. Tai, ką scenoje ėmėsi vaizduoti Ivanauskas, viena vertus, tampa tik ištraukomis iš indų filmų, kita vertus, pasirinkta stilistika pakimba ore.

Vienintelis dalykas, kurio choreografui iš tiesų nepavyko sukurti, buvo savita kalba. Evaldo Taujanskio (Tėvas) ir Eglės Mikulionytės (Motina) linija, lyg ir turėjusi atstovauti dramos teatrui, kliovėsi daugiau jų aktorine bei plastine raiška ir virto banalokų pantomimos etiudų rinkiniu. O būrys merginų šokėjų su aktorės Eglės Špokaitės personažu priešakyje užsiėmė kažkuo panašesniu į *corps de ballet* užkulisinį bendravimą suvulgarintais klasikinio baleto ženklais, o ne šokį. Paties klasikinio baleto buvo netikėtai daug. Kažkur pakeliui tarp indų šokio ir jo „sušiuolaikinimo“ Ivanauskas pats save užspeitė baleto įvaizdžiuose, nors rinkosi šiuolaikiškai skambančią indų muziką, aranžuotą Viktoro Diawaros.

Daug kalbėjęs apie skirtingų šokio formų jungtis, choreografas, sąmoningai ar ne, pagrindinių šokėjų duetus sukūrė išskirtinai artimus baleto raiškai, o tiksliau, jai būdingoms įvairių tautų šokių stilizacijoms. Trijų pagrindinių herojų (Irina Nazarenko, Simona Paciukonytė, Jolanta Mineikytė) soliniai numeriai tai tik išgrynino. Perteikti indiško judesio interpretacijas sunkiausiai sekėsi paprastai puikiai pasirodančiai Paciukonytei, jos klasikinio šokio gebėjimai bei plastika vis dėlto nebuvo tinkamiausia. Kilo keblumų ne tik dėl stiliaus, bet ir dėl siužeto.

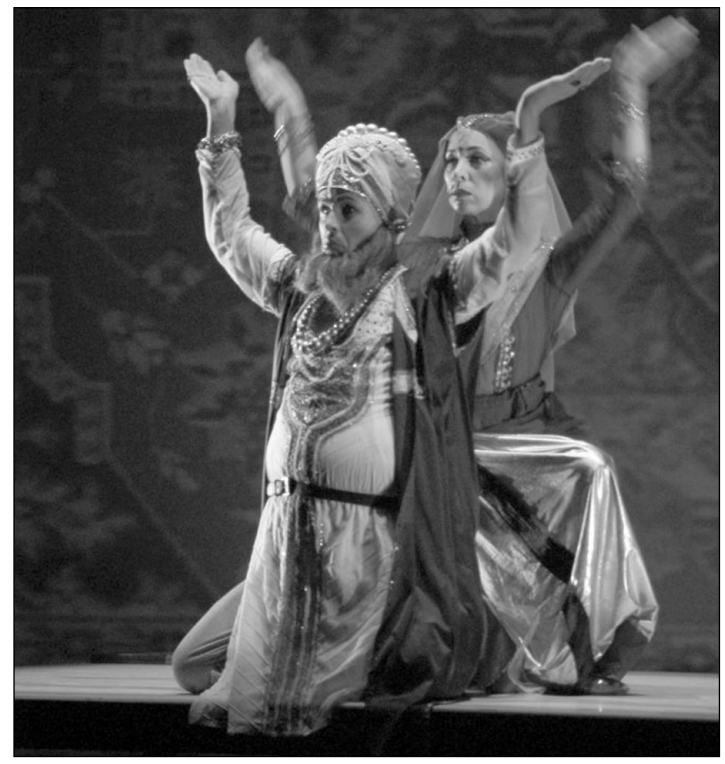

Scena iš spektaklio „BollyWood“ L. Lisauskaitės nuotr.

Šokėjai patikėtas, atrodytų, pagrindinis, trečiosios, skaisčiosios, it saulė spindinčios sesers vaidmuo visiškai nublanko prieš Nazarenko veikėją. Mėlynos spalvos suknele (akies neerzinantis kostiumų dailininko Roberto Kalinkino darbas) padabinta šokėja bene vienintelė scenoje sugebėjo ne tik priartėti prie indų šokiams būdingos plastikos, bet ir pripildyti juos energijos, kurios kupini visi Bolivudo filmai. Pirmasis Nazarenko ir jos mylimojo (Mantas Černeckas) duetas buvo stipriausias, po jo neatsirado nei naujų, individualesnių judesių, galinčių skirti personažus, nei alternatyvios pasakojimo jungties momentų.

Veiksmas rutuliojasi (ar bent turėtų) remiantis principu: Indija – svetimas pasaulis. Iš pradžių pasirodo tėvų personažai, jie išsiunčia dukteris (kažkodėl) į tolimas šalis. Tuomet atsiduriame Niujorke, veiksmas primena miuziklo scenas. Čia, parke, susipažįsta ir įsimyli pirmoji pora. Vėliau peršokame į Londoną, kur Mineikytės ir Naglio Bieranco duetas iš karto atsiduria miegamajame (čia kilo daug su indų morale susijusių klausimų, kurie Ivanausko, akivaizdu, nejaudino). Trečiasis, kompozicijos ir partnerių bendravimo aspektais silpniausias, buvo paties choreografo ir jau minėtos Paciukonytės duetas, vykęs romantiškame „kažkur ir kažkada“ arba „niekados“ Paryžiuje. Po viso to buvo sugrįžta į Indiją ir iškeltos didelės gražios vestuvės.

Paskutinė – šventės – dalis sukūrė artimiausią Bolivudo filmams įspūdį, kurį viso pasirodymo metu įnirtingai bandė vaizduoti videoprojekcijos. Nors finalui trūko masės ir svorio, čia iš tiesų buvo galima prisiminti filmuose matytas scenas. Gaila tik, kad džiaugsmo vykstančiomis vestuvėmis pajausti taip ir nepavyko. Priežastis labai paprasta – iki to nebuvo prieita stokojant elementarios pasakojimo struktūros. Kiekvienas numeris buvo atskiras, susijęs tik numanomais ryšiais, neatsirado nei intriga, nei dramatiniai ar kulminaciniai momentai. Peršasi tik viena išvada: matytas reginys tebuvo koncertinių numerių kratinys su aliuzija į Bolivudą. Nuotrupos to, ką iš „anų laikų“ prisimena ir kam nostalgiją jaučia choreografas. Kita vertus, ar ne apie tai kalbėjo pats kūrėjas, pristatydamas savo darbą?

Viskas, ko reiktų, – pagaliau tapti sąžiningam sau ir kitiems, nustoti vadinti koncertus spektakliais, o komercinius teatrus gretinti su valstybiniais ar nacionaliniais. Niekas nesupyks ir liūdna nebus, svarbiausia – išsikelti kokybės kartelę. Kol turime įvairių žiūrovų, reikalingi įvairūs reginiai bei tikslinė auditorija. Šiais laikais nereikia gėdytis noro užsidirbti pinigų, skirtingo visų supratimo apie kūrybą, o juolab – skirtingo skonio. Tuomet ir vertinimas galėtų būti tikslesnis, toks, kokio tikisi kūrėjai, ir iš tų žmonių, kurių nuomonė jiems iš tiesų atrodo svarbi.

O kol kas – šunys loja, karavanas eina. Ir vieniems, ir kitiems turės kada nors atsibosti. Dėl to ir nebėra pikta, liūdna, nesmagu. Tiesiog nebeįdomu. Stebėdama pasirodymus puikiai suprantu, kad man nostalgiją kelia ankstesni Ivanausko darbai, o ypač jo, kaip šokėjo ar aktoriaus, pasirodymai. Choreografo vaidyba ir šokis „BollyWood'e“ šalia jų atrodo mažų mažiausiai neįsimintini.

Anonsai

Tarptautinės talentingų smuikininkų varžytuvės

Vasario 26 – kovo 3 d. Vilniuje vyks Tarptautinis Jaschos Heifetzo smuikininkų konkursas, organizuojamas BĮ Tarptautinių kultūros programų centro, bendradarbiaujant su Lietuvos muzikos ir teatro akademija bei Vilniaus miesto savivaldybe. Konkurso globėjas – Vilniaus meras Artūras Zuokas.

Kovo 3 d., sekmadienį, 16 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje vyks IV tarptautinio Jaschos Heifetzo smuikininkų konkurso finalas bei konkurso apdovanojimai ir baigiamasis koncertas.

Tarptautinį prestižą įgijęs ir tradiciniu tapęs konkursas į sostinę sukvies ne tik talentingiausius smuikininkus iš viso pasaulio, bet ir kompetentingą vertinimo komisiją, suburtą iš žymiausių muzikų, tarp jų – Krzysztofas Wegrzynas (Vokietija), Borisas Garlitsky's (Prancūzija), Sergejus Kravčenko (Rusija),

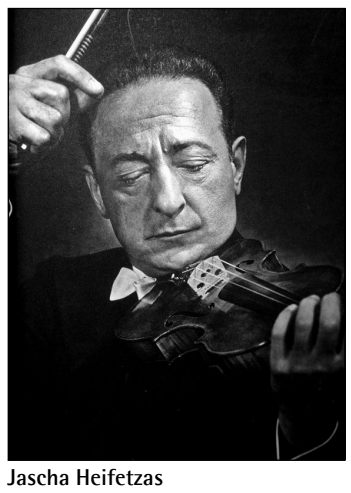

Jascha Heifetzas

taip pat Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) profesorius, Styginių instrumentų katedros vedėjas Petras Radzevičius, katedros profesoriai Jurgis Dvarionas ir Ingrida Armonaitė-Galinienė. Konkurso vertinimo komisijos pirmininkas – Gidonas Kremeris, konkurso orkestras – „Kremerata Baltica“.

Jaschos Heifetzo konkursas yra vienas iš keturių stambiausių muzikinių konkursų (M. K. Čiurlionio, B. Dvariono, S. Vainiūno), vykstančių Lietuvoje kas ketveri metai ir remiamų Kultūros ministerijos. Iš visų jų šis yra jauniausias, pradėtas rengti 2001 m., minint 100-ąsias smuikininko gimimo metines. Tarptautinis Jaschos Heifetzo smuikininkų konkursas yra Europos muzikinių jaunimo konkursų sąjungos (EMCY) narys.

Ketvirtas tarptautinis Jaschos Heifetzo smuikininkų konkursas išsiskiria originalia programa, kuri buvo rengiama kartu su Gidonu Kremeriu. Šalia kitų privalomų kūrinių kiekvienas dalyvis pirmame atrankos ture privalės pagriežti 6–7 minučių trukmės vilniečio kompozitoriaus kūrinį smuikui solo, parašytą specialiai šiam konkursui. Ankstesniuose renginiuose buvo atliekami A. Šenderovo, V. Barkausko, F. Bajoro kūriniai, šiame skambės Broniaus Kutavičiaus muzika. Bus atliekamos ir paties Jaschos Heifetzo transkripcijos. Artėjantis ketvirtasis konkursas turės originalų finalinį turą su orkestru „Kremerata Baltica“. Kiekvienas finalistas su orkestru privalės atlikti C. Saint-Saenso – E. Ysaye) Valso formos etiudą nr. 6, op. 52, ir W.A. Mozarto ar J. Haydno koncertą smuikui su paties J. Heifetzo arba atlikėjo autorinėmis kadencijomis. Turas labai sudėtingas, reikalaujantis gero pasiruošimo ir aukšto meistriškumo.

Konkurse varžysis 35 dalyviai (8 lietuviai ir 27 smuikininkai iš JAV, Japonijos, Prancūzijos, Vokietijos, Rusijos, Lenkijos, P. Korėjos, Kazachstano, Latvijos, Graikijos, Norvegijos, Ukrainos, Kanados, Didžiosios Britanijos).

Konkurso prizinį fondą sudaro 15 000 eurų: I premija – 6000, II premija – 4000, III premija – 2000, 3 diplomantams po 1000 eurų. Numatoma skirti ir specialius prizus, įsteigtus asmenų ar organizacijų.

Jascha Heifetzas, gimęs 1901 m. žydų „Lietuvos Jeruzale“ vadintame Vilniuje, visą gyvenimą atmintyje saugojo savo namų gyvenimo ir muzikavimo tradicijas. Šešiametis vunderkindas muzikinę karjerą pradėjo koncertu Kaune 1907 m., 1909 m. koncertavo Vilniuje, europinį pripažinimą pelnė 1912 m. Berlyne, o pasaulinę šlovę – JAV, kuri nuo 1917 m. tapo antrąja jo tėvyne. Menininkas mirė 1987 m. gruodžio 11 dieną.

Apie Jaschos Heifetzo grojimo fenomeną liudija išlikę gausūs įrašai, filmuota medžiaga, nuotraukos ir kt. Mažiausiai tyrinėtas ir žinomas yra J. Heifetzo gyvenimo ir kūrybos Vilniaus periodas. Vilniaus dabartinės Maironio gatvės 27-ajame name prabėgo smuikininko vaikystė, Vilniaus gatvėje yra išlikęs pastatas, kur nuo 1906 m. Jascha Heifetzas mokėsi Imperatoriškoje rusų muzikos draugijos mokykloje. Iki Lietuvai atgaunant nepriklausomybę, muzikinė visuomenė J. Heifetzą laikė amerikiečiu. Tik gausėjant užsienio šalių atlikėjų koncertų Lietuvoje, augo ir susidomėjimas didžiojo smuikininko muzikinėmis šaknimis.

RENGĖJŲ INF.

Scenaristo vieta kukli

Pokalbis su Pavelu Finu

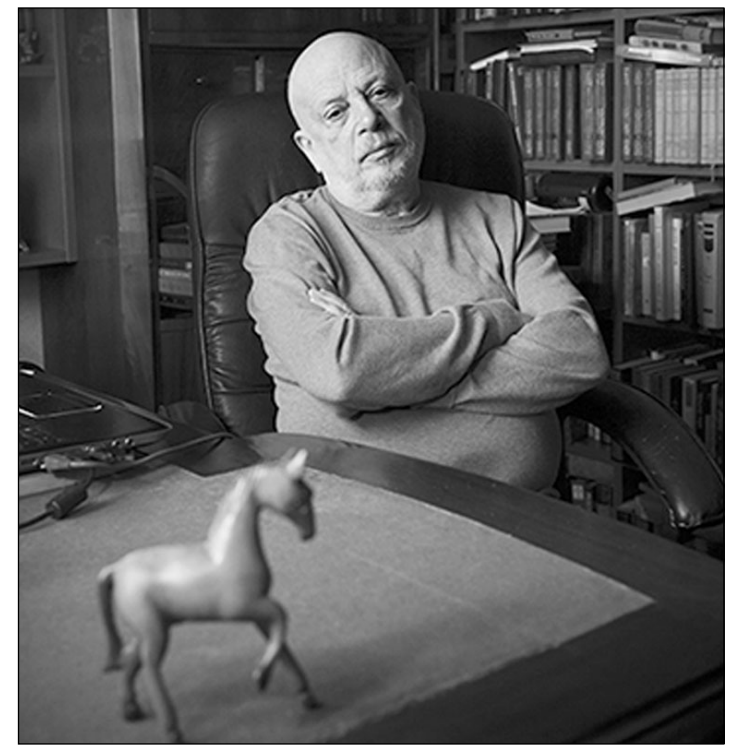

Rusų kino bendruomenė susirūpino katastrofiškai žemu kino scenarijų lygiu ir klausia, kodėl neatsiranda naujų vardų, kodėl pripažinti meistrai nebesukuria aukšto meninio lygio scenarijų. Su šiais klausimais Arturas Solomonovas kreipėsi į vieną garsiausių rusų kino scenaristų Pavelą Finą, parašiusį filmų „Misija Kabule“, „Svetimi čia nevaikšto“, „Meilės prisipažinimas“, „Dvidešimt šešios Dostojevskio gyvenimo dienos“, serialo „Velniai“ ir dar daugelio kitų scenarijus. Pokalbis, kurį pateikiame sutrumpintą, buvo išspausdintas sausį dienraštyje „Novaja gazeta“. Manome, kad Lietuvoje, kur diskusijos apie scenarijus trunka jau kelis dešimtmečius, jis taip pat pasirodys aktualus.

Valstybė labai susirūpino masių patriotizmo ugdymu ir žiūri į kiną kaip į vieną svarbiausių poveikio instrumentų. Jei kas nors Jums pasakytų: „Parašykite patriotišką scenarijų“, ar sutiktumėt?

Valstybė teisi: kinas tikrai yra „svarbiausias poveikio instrumentas“. Tik negaliu suprasti, ar poveikio (tai nelabai gerai), ar greičiau vertimo zombiais (tai daug blogiau) instrumentas?

Jei pas mane ateitų su „patriotinio scenarijaus“ užsakymu, aš paklausčiau, o kas yra tas patriotizmas? Ir kas tie patriotai? Ar Levas Tolstojus, amžiams išaukštinęs rusų žmogų „Kare ir taikoje“, bet parašęs „Negaliu tylėti“ apie mirties bausmę Rusijoje, mažiau mylėjo Rusiją, nei, tarkime, stačiatikių valdininkas Pobedonoscevas ar Rusų liaudies sąjungos vadas Dubrovinas? Nejau jis mažiau už anuos nuveikė Rusijos ateičiai? Ar 7-ojo ir 8-ojo dešimtmečių disidentai buvo menkesni patriotai už savo tardytojus ir psichiatrinių ligoninių prižiūrėtojus?

Privalomas, užsakytinis patriotizmas ugdo menininkų cinizmą ir apsimetinėjimą, tai, kas visada lydi veidmainišką prisitaikymą savo, o ne meno naudai. O tokio „patriotizmo“ vartotojus jis vedžioja už nosies. Komercinis, pelną atnešantis patriotizmas – tai keistas „suverenios demokratijos“ epochos produktas.

Tikrasis patriotizmas – ne rėksmingas ir ne pozuojantis, jis gimsta sąmonės gelmėse ir pasireiškia lemtingais asmeninio ar visuomeninio likimo momentais. Jis randa savo išraišką mene tik tada, kai gali įtikinti meninėmis priemonėmis, o ne deklaratyviai. Taip, kaip Puškino ir Tolstojaus, Pasternako ir Grosmano knygose. Kitaip tariant, viskas, kas gerai ir teisingai parašyta rusų kalba, viskas, kas nufilmuota atvirai, dorai ir drąsiai, tai ir yra patriotizmas...

Kaip vertinate šiuolaikinę scenaristikos būklę?

Dabar ši profesija pas mus išgyvena giliausią krizę nuo brolių Lumière'ų laikų. Priežastis – ne tik komercializacija. Komercinis kinas egzistavo visada. Puikūs nebylieji rusų filmai daugiausia buvo komercinis kinas. Kai atsirado italų neorealizmas ar prancūzų Naujoji banga, jie juk nepanaikino komercinio kino. Jie koegzistavo.

Dabar pagrindinė mūsų kinematografo problema – prodiuseriai. Jie – biudžeto, dažniausiai gauto iš valstybės, šeimininkai ir apskritai visko šeimininkai, jei spręsime pagal mūsų kontraktus. Didžioji jų dalis turi gana menką supratimą apie kultūrą, kiną ir apie tikrąją kino komerciją. Žinoma, yra ir kitų – turinčių skonį, meninę nuojautą, bet jų mažuma.

Ar gali scenaristai ir režisieriai pasipriešinti prodiuserių diktatui? Susirinkti kartu ir sugalvoti pasipriešinimo strategiją?

Kol kas tai neįmanoma. Turi būti kitos sąlygos, įstatymai, žmonės. Turi užaugti kitos kartos. Apskritai mūsų kino, kaip ir mūsų valstybės, likimas priklausys nuo to, kokia bus kita karta.

Yra ir dar viena mūsų profesijos, vadinasi, ir viso kino bėda: patologiška televizinio kino agresija. Elementarios dramaturgijos sąvokos, regis, televizininkų ir nedomina. Svarbiausia – kuo greičiau gauti medžiagą ir pagaminti produktą – užpildyti eterį ir sužinoti garsųjį „reitingą“. Tokia sistema menkina scenarijaus kokybę. Menksta visi meniniai kriterijai. Ir visiškai niveliuojasi profesija.

Bet ar Jūs pats nekūrėte kino, kurį galima pavadinti komerciniu?

Žinoma, kūriau! Ir dažnai tai dariau su malonumu. Pavyzdžiui, filmą „Raitelis be galvos“, kuris surinko 70 milijonų žiūrovų. Beje, komerciškai sėkmingas tas kinas buvo tik valstybei. Aš už jį gavau sumą, už kurią dabar vos būtų galima nupirkti naudotą automobilį. Mano filmografijoje apie 60 filmų, kai kurie iš jų surinko milijonus žiūrovų. Jei gyvenčiau Amerikoje, jus priimčiau rūmuose.

Sovietų laikais kurti tokį kiną, kokio tu nori, buvo sunkus uždavinys. Bet visa ta sistema – pažeminimo, cenzūros, scenarijų „pramušinėjimo“ – kartu buvo ir gera, nors žiauri mokykla. Man tas „komercinis kinas“, kai mes visi iš esmės pasakojome pasakas, dar buvo ir dramaturgijos mokykla, nes siužetinio kino priemonės padeda sužadinti žiūrovų dėmesį ir rašant kitų žanrų bei rūšių kūrinius.

Kodėl pasipriešinimas valstybės cenzūrai sovietmečiu gimdė stiprius režisierius, o pasipriešinimas komerciniam kinui neveda prie panašių rezultatų?

Nemanau, kad būtent cenzūros draudimai gimdė galingą režisūrą. Buvo kitų priežasčių. Pavyzdžiui, pokario režisierių karta – Grigorijus Čiuchrajus, Vasilijus Ordynskis, Vladimiras Vengerovas, Aleksandras Alovas ir Vladimiras Naumovas, Marlenas Chucijevas, Jakovas Segelis, Levas Kulidžanovas, Michailas Šveiceris – buvo atsakas į laisvės poreikį, kuris po pergalės kare rūgo giliai liaudies sieloje. Šios naujos sovietų bangos idėjos gimė pasinėrus į realybę, iš troškimo pasakyti tiesą apie ją nauja kalba. O visi, kartais dramatiški, santykiai su valdžia ar jų pasekmės buvo antriniai. Pati sunkiausia pasekmė buvo ta, kad kai kurie atvirai nusirito į konformizmą. Susipriešinimas auklėjo, grūdino, bet kartais ir tvirkino. Dabartinė komercija taip pat auklėja, grūdina, bet ir tvirkina. Tik bėda ta, kad mūsų komercija žengia koja kojon su ideologija. Beje, ideologija taip pat prisitaikė. Siaubinga vulgarybė, besivadinanti „glamūrine“ komedija ar trileriu, juk taip pat ideologija. Juk ji turi kažkokį tikslą? Nori pajungti visuomeninę sąmonę tam tikriems modeliams, atnešantiems tarpininkams materialią naudą ir ideologinę naudą tiems, kas visu tuo manipuliuoja dėl socialinės konjunktūros. Visa tai pratina ir gamintoją, ir vartotoją prie tam tikro masinės kultūros tipo. Arba greičiau antikultūros. Tikroji komercija numato laisvus, lygius, nuo jokios ideologijos nepriklausomus visų trijų pusių – gamintojo, tarpininko ir vartotojo – tarpusavio santykius. Bet mūsų kino, nuo kurio mes vis dar negalime atitrūkti, nelaimė yra ta, kad garsas į sovietų kiną atėjo kartu su visiška Stalino visuomenės ir ideologijos modelio pergale. Įgijęs garsą, kinas iškart prabilo ideologijos kalba. Ir iki šiol negali nuo to atprasti. Kinas, kurį aš myliu ir kuriam stengiuosi tarnauti, gimsta ne iš žodžių, ne iš minčių, o iš grynos plastikos. Iš dvasinės laisvės. Toks kinas turi žadinti ir gilias mintis, ir tikrus jausmus.

Koks scenaristo vaidmuo tokios rūšies kine?

Tarp scenaristų aš – išsigimėlis. Esu visiškai įsitikinęs, kad scenarijus – tai ne literatūra. Scenarijus – tai filmo priežastis. Ir net jei jis puikiai organizuotas, scenarijų vis tiek reikės sugriauti. Režisieriaus prievarta scenaristui neišvengiama. Ji būtina. Pirmiausia reikia pasistengti suteikti jam malonumą, paskui – suteikti malonumą pačiam sau.

Vadinasi, Jums niekad neteko sakyti: „Štai šito epizodo nelieskite!“?

Teko. Jei režisierius ne visai mane suprasdavo, kaudavausi už save. Bet būna įvairių režisierių. Dirbau su Ilja Averbachu, Semionu Aranovičiumi, Romanu Balajanu, Jerzy Kawalerowicziumi... Viskas priklauso nuo tavo pasitikėjimo režisieriumi laipsnio. Ir nuo jo kino supratimo. Jei jis stengsis sukurti literatūrinį mano scenarijaus perpasakojimą ekrane, nepasinaudodamas kino kalbos turtais, būsiu prieš. Man nepaprastai įdomu dirbti su jaunimu: dabar pagal mano scenarijus filmus kuriantys režisieriai už mane jaunesni. Nesigėdiju prie jų taikytis, žinoma, neprarasdamas savo individualybės. Bet, kitaip nei rašytojo ar dramaturgo, scenaristo individualybei svarbiausia profesionalumas, o ne saviraiška. Sunku suvokti ir tikrą savo – scenaristo mastą, ir scenaristo vietą kino mene. Apskritai ji gana kukli. Tokie dideli talentai kaip Jacques'as Prevert'as, Tonino Guerra ar Genadijus Špalikovas yra išimtys.

Kas yra scenaristo puikybė?

O, tai nenumaldomas jausmas (*juokiasi*). Man patinka kino kūrimo procesas, bet mažiausiai džiugina, kai filmas pagal mano scenarijų atsiduria pas žiūrovą, nes matau visus jo trūkumus. Iš to, ką sukūriau, man patinka trys keturi filmai, daugiausia – penki. Pats mėgstamiausias filmas – Iljos Averbacho „Meilės prisipažinimas“.

O malonumą pajuntu, kai matau, kad režisierius domisi scenarijumi, kai sėdžiu prie montažinio stalo. Man labai patinka filmavimo atmosfera. Patinka, kai mokiniai sulaukia sėkmės, kai jie kuria puikius filmus. Pavyzdžiui, kelis kartus žiūrėjau mūsų studento Nikolajaus Chomerikio filmus.

Ar Jūsų mokiniai nori kurti didžius scenarijus? Ar jie tiesiog nori išmokti profesiją?

Į mūsų – „Chotinenkos, Fino, Fenčenkos dirbtuves“ Aukštuosiuose scenaristų ir režisierių kursuose dažniausiai ateinama įgyti profesijos. Jie žino, kad suteiksime tam tikrą laisvę, bet kartu jie bus verčiami įgyti profesiją. Ypatingų, padebesiais skrajojančių romantikų nėra. Dabar negalima skrajoti padebesiais. Mes jiems iškart sakome, kad rengiame ne genijus, o amatininkus. Įgysite meistriškumo, prašom, tapkite genijais, mes tik apsidžiaugsime!

Bet ar jaunimui nėra būdingas noras kurti tik genialų kiną?

Kai mes 1957 metais stojome į Maskvos kinematografijos institutą (VGIK), visi buvome genijai. Beje, paaiškėjo, kad kai kurie iš tikrųjų jais buvo. Bet tarp tų žmonių ir dabartinių – 55 metai. Viskas pasikeitė: žmogaus psichotipas, santykiai su tikrove ir pati tikrovė. Institute mus, scenaristus, mokė būti rašytojais, o turėjo mokyti kino kalbos. Per penkerius metus institute aš išmokau mylėti kiną. Šalia vaikščiojo Andrejus Tarkovskis, Otaras Joselianis, Vasilijus Šukšinas, Larisa Šepitko, Elemas Klimovas. Ir tai buvo mano akademija. O tikroji mano mokykla buvo, kai „Lenfilme“, kurdamas pirmąjį savo filmą „Misija Kabule“, atsisėdau prie montažinio stalo kartu su režisieriumi Leonidu Kvinichidze. Ir supratau, kad nieko nežinau, kad parašiau siaubingą scenarijų, kur galai su galais nesueina. Mes mėnesį prasėdėjome prie montažinio stalo. Ten tarsi iš naujo parašiau scenarijų ir gavau daug daugiau nei per visus metus institute. Scenaristai taip ir turi mokytis.

Daugumai žiūrovų patinka sovietų kinas.

O kodėl ne? Pats dirbau sovietų kine ir, kaip ir mano draugai, stengiausi dirbti nuoširdžiai. Bet galiu jus patikinti: didžiojoje dalyje sovietų filmų nėra tikros tiesos apie mūsų praeitį.

Pavyzdžiui, man šiuolaikiniame mene stinga istorijų apie paprastus žmones. To, kas egzistuoja rusų literatūros tradicijoje – istorijų apie „mažą žmogų“.

Taip, šiuolaikinis kinas dažniausiai domisi aštriomis arba ekstravagantiškomis situacijomis, susidomėjimas žmogumi prarastas. Tiesa, galima prisiminti Boriso Chlebnikovo ir Aleksejaus Popogrebskio filmus, kurtus kartu ir atskirai. Reikia „Milinės“ ir Akakijaus Akakijevičiaus, „Vargšų žmonių“ ir Makaro Devuškino, kad žiūrovai kino salėje susimąstytų ir apsiverktų, o ne tik švilptų ir bučiuotųsi. Dabar mums tenka gyventi visuotinio kultūros išsekimo ir bejėgiškumo laikais. Atkreipkite dėmesį: pasaulyje nėra didžių rašytojų, kompozitorių, režisierių. Bet juk dideli talentai kilsteli ir laiką, ir kartą. Nors ir esu pesimistas, vis dėlto su optimizmo atspalviu. Manau, ir su viltim, juk negali taip būti, kad Rusijoje neatsirastų tikrų talentų.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Audimas kūno gijomis

Tekstilės studenčių paroda „Atvirai“ VDA galerijoje „Artifex“

Kotryna Markevičiūtė

Žvelgiant į šiuolaikinės Lietuvos tekstilės sceną susidaro įspūdis, jog čia jau kuris laikas pagrindines pozicijas užima moteris. Tai sakydama turiu galvoje ne tik akivaizdų tekstilininkių kiekybinį pranašumą prieš kolegas vyrus, bet ir per pastarąjį dešimtmetį šioje meno šakoje išryškėjusį susidomėjimą šiuolaikinės moters tema. Dažname kūrinyje atveriami nauji viešo ir privataus jos gyvenimo suvokimo būdai. Ir šiandien šią kūrybinę kryptį toliau sėkmingai plėtoja nemažai tekstilininkių, tarp jų geriausiai žinomos: Vita Gelūnienė, Lina Jonikė, Laima Oržekauskienė, Eglė Ganda Bogdanienė. Su išvardintomis menininkėmis susijęs ir nuogo kūno atėjimas į Lietuvos tekstilės vizualinį lauką. Viešai eksponuojami dažniausiai moterų aktai, kaip paaiškėjo, tapo vienu iš efektingiausių būdų radikaliau ir atviriau kalbėti apie moters pasaulį, kuris ne taip jau seniai buvo formuluojamas vien vyrų. Moters ir jos kūniškumo reprezentacijos, atrodo, jau yra tapusios mūsų šiuolaikinės tekstilės tradicija, ją šį kartą pratęsė Vilniaus dailės akademijos tekstilės katedros trečio kurso studenčių – Marianos Fediuk, Tomos Kisieliūtės, Justės Krupavičiūtės, Ievos Baltrėnaitės ir Emilės Sidaravičiūtės – paroda „Atvirai“.

Penkios tapiserijos su jaunų moterų autoaktais, kaip ir galima buvo tikėtis, ir taip intymią galerijos erdvę pavertė dar intymesne. Į tokią aplinką įžengusi jautiesi ne kaip lauktas svečias, o kaip prašalaitis, nešantis netyčia nugirstos svetimos paslapties naštą. Atvirai erotiški, fotografiški aktai eksponuojami apgalvojus ne tik objektų poziciją, bet ir erdvę tarp jų. Jos palikta tiek, kad galėtum justi perėjimą nuo vienos figūros asmeninės erdvės prie kitos. Kadangi atvaizdai išausti gana realistiškai, žiūrovai yra tarsi priversti į pavidalus reaguoti šiek tiek kaip į gyvus žmones. Todėl ankštose erdvėse jaustis psichologiškai atsiribojus sunkoka. Stovėdama priešais kūrinius vieną akimirką suvoki, jog čia žiūrinčiojo ir apžiūrimojo vienpusis santykis apsisuka priešinga kryptimi. Įprastus pasyvių moterų atvaizdus, kurių prikimšta šiuolaikinė vizualioji kultūra, čia pakeitė aktyvūs subjektai. Pavaizduotosios ne tik akivaizdžiai žino, jog yra stebimos, ir tokiu būdu jau klibina dominuojančiojo žiūrovo poziciją, bet ir pačios atsako aktyviais žvilgsniais.

Anot parodos teksto, kūrybinio proceso pradžioje menininkės išsikėlė klausimus – ar galiu apsinuoginti ir kokiu tikslu tai dariau? Kažkodėl beveik iškart pamėginau įsivaizduoti save padėtyje, kurioje merginos atsidūrė savo noru, išaudusios iš fotografijų savo aktus. Turbūt taip pasijusti privertė veik nematomas, bet labai įtaigus eksponavimo „triukas“ – kūriniai nuleisti iki pat žemės, tad artimos žmogaus dydžiui tapiserijos atsiranda priešais – stovinčiojo lygyje. Jų buvimas „ant žemės“ trina ribą tarp kūrino tikrovės ir realybės, o pats pasijunti stovintis tarsi prieš veidrodį. Iliuzinės savirefleksijos momentas – netikėtas ir įtaigus, skatina apmąstyti apsinuoginimo prieš visus veiksmo sudėtingumą.

Gyvas ir simboliškas yra ir pats manualinis audimo procesas, kurio faktūriški pėdsakai tapiserijose tapo naujojo kūno oda. Audimo veiksmas moteriškoje pasaulėvokoje visada turėjo ritualinę ir kiek susakralintą prasmę. Tai daugiau nei kasdienis darbas ar amato įvaldymas. Ausdama moteris tradiciškai ruošdavosi gyvenimui, kiekviena svarbiausia jos gyvenimo akimirka paženklinta šio veiksmo, o ilgas ir kruopštus darbo procesas labiau primena savianalizei skirtą laiką.

Laikas, praėjęs bendraujant su savimi, ir nuogumo gėda, kaip teigė pačios tekstilininkės, išnykusi proceso metu, primena susitaikymo su savimi aktą, gal net bandymą susikurti save iš naujo. Todėl, mano akimis, tradicinės tapiserijos technikos pasirinkimas čia labai tinkamas. Kūno atvaizdo transformacijos procesas į tekstilės audinį, kurį įsivaizduoju žvelgdama į darbus, sudaro įdomią priešpriešą aktų fotografiškumui. Fotografinis atvaizdas, visada veikiantis kaip nuoroda į praeitį, į akimirką ar, pagal R. Barthes'ą, mirties liudijimą, per kūrybos procesą buvo perdirbtas į naują – audinio kūną ir taip prikeltas antrajam gyvenimui. Visa tai man primena šamaniškus burtus. Žaidimas būtimi ir nebūtimi pinant „gyvenimo gijas“, atsispindėjęs vaizduose ir audimo pėdsakuose, pasiūlo mistinį kūrinių suvokimą.

Menininkių aktai priminė prieš dešimt metų sukurtus Laimos Oržekauskienės kūrinius pavadinimu „Moterys arhatos. Danutė, Lina, Violeta, Kristina“ – didelio formato iš plaukų ir auksinių siūlų išaustus anoniminius moterų aktus. Kūriniai tąkart į viešumą iškėlė panašius su moters vizualine reprezentacija susijusius klausimus, kvestionavo privatumo ir viešumo ribas, mistinę aurą, auginamą aplink moterišką lytį. Čia visiškai atvirai eksponuotas nuogas kūnas. Arhatų nuogumas pristatytas labai radikaliai, lyg būtų siekiama maksimaliai jį išgryninti: audiniui naudotos organinės kilmės medžiagos, neindividualizuoti modeliai. Aptariamoje parodoje „Atvirai“, nepaisant fotografiškumo, aktai tapiserijose labiau primena menininkių konstruojamą idealaus pasaulio vaizdinį, todėl nors ir čia nuogumas atviras, atvaizdams labai toli iki arhatų nuogumo. Studenčių kuriamame idealizuotame pasaulyje, kur gėda ir draudimai jau seniai pamiršti, kūno pridengti paprasčiausiai nebereikia, nes nebėra prieš ką maištauti, telieka tik papuošti plaukus koketiška gėle ar pasidabinti kriauklelių karūna. Tokį gražų ir naivoką įspūdį ir išsinešiau iš galerijos.

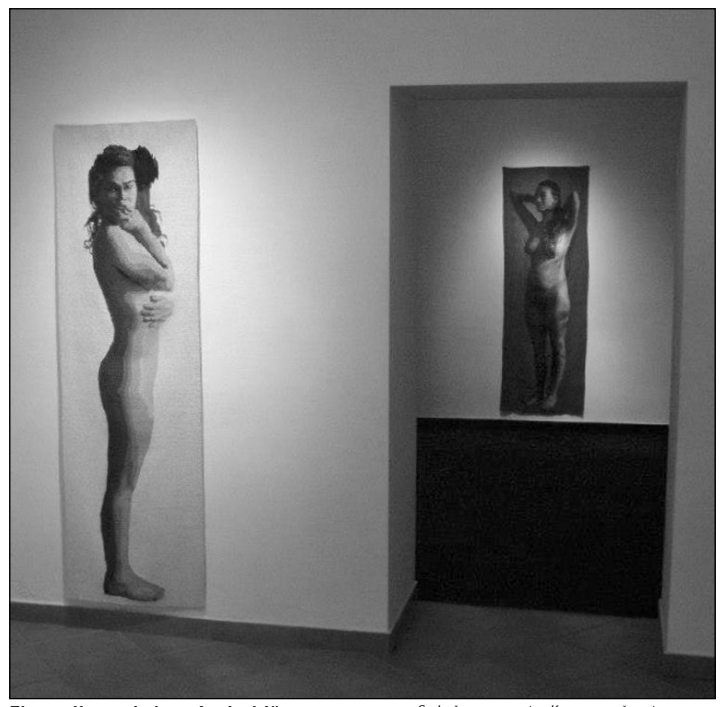

Ekspozijos vaizdas „Atvirai I“ S. Inčirauskaitės-Kriaunevičienės nuotr.

Vis dėlto manau, kad ši paroda, nors ir įkvėpusi kurti idiliškus (rojaus dar prieš atsikandant obuolį?) vaizdinius ir net patirti tekstilės raganystes, labiausiai yra apie viešą apsinuoginimo veiksmą. Šio akto metu patirti išbandymai autorėms padėjo peržengti kažką primesta ar sava, o svarbiausia, leido per naujo audinio-kūno kūrimą išgyventi save iš naujo. Tad ir vertinti čia drįstu labiau pačią idėją ir jos įgyvendinimo procesą, o ne rezultatą.

Paroda veikia iki kovo 9 d.
VDA galerija „Artifex“ (Gaono g. 1, Vilnius)
Dirba antradienį–penktadienį 12–18, šeštadienį 12–17 val.

Sekmadienis žemiškas ir šventas

Atkelta iš 1 psl.

gebanti suvešėti ir ten, kur visiškai sterilu ar išbetonuota. Kiekviena liaudis turi savo būdus suvokti ir perdirbti tiek žemiška, tiek šventa. ŠMC lubas praskyrę mistinės būtybės pirštai atrodo ištraukti tiesiai iš kokio nors vargšo būro vaizduotės apie didelį ir griežtą Dievą ar už pečiaus tūnantį velnią. Prie tirpstančių medžiagų kalno galima prisiminti pirmąjį vaikišką bažnyčios įspūdį, staiga atsidūrus dar nelabai suvokiamame, bet kažkuo ypatingame pastate. Su tuo, kas žemiška, kiek sudėtingiau. Į diskusijas apie mokslą kaip mitą paprastai žiūriu irgi atsargiai, nes atsirėmus į empiriką bei tam tikras specifines žinias sėkmingai išgaruoja visi turėti argumentai... Tačiau pastebėti, kaip mokslas mitologizuojasi liaudies vaizduotėje, visiškai nesunku, užtenka vienos užstalės ar kelių žinių portalų. Kokie nors neapibrėžti ir mistiniai mokslininkai atranda kokį stebuklą, visi pasistebi, paaikčioja ir išsiskirsto savais keliais, detales palikdami suinteresuotų žynių – tų pačių mokslininkų – ratui. Parodoje nuaidi kaimo išminčiaus balsas ir pasakojimas apie žmogaus kelią nuo beždžionės. Žmogus čia irgi mitiškas, iškart „gatavas“, jau su chalatu, šlepetėmis ir vardu, susigėdęs ir nusigręžęs nuo savo gyvuliškos kilmės. Labai iškalbingas palubėje įkurdintas reljefas, kurį, jei ne titulinė parodos nuotrauka, tektų nagrinėti pro žiūronus. Du angelai laiko beždžionę, pradėdami istoriją, kurią mano vidinė pasakotoja pratęsia visais įmanomais stebuklinės pasakos viražais.

Ekspozicijos fragmentas Autorės nuotr.

Taip, šita paroda tikrai folkloriška savo išpūstais dydžiais, ironiškumu ir grubumu. Net susimąstau – ar „Sekmadienis“ čia yra laikas, ar vieta, ar dabar esu sekmadienyje, ar sekmadienį regiu? Visiškai kitoks erdvėlaikis, toks pasaulių ir pojūčių persiklojimas, koks įmanomas tik tirštame rytiniame rūke prie sodybos. Šypteliu, kad galima tą „Sekmadienį“ suprasti ir labai tiesmukai – daugiau nei dvi savaites intensyviai dirbęs prie parodos, Duonis gali pagaliau ilsėtis žvelgdamas į savo darbo vaisius. Nemanau, kad jis siektų būti dievdirbiu, bet šioje parodoje tampa. Dabartinio meno pasaulyje bet koks vizualumas ir aiškumas pradeda atrodyti kaip protestas, liaudiška kalba, mėsa po vis pabąlančia intelektualių projektų oda. Pikčiau poetizuojant galima būtų parodoje sužvejoti ir institucinės kritikos momentų, pabrėžti dydį bei griozdiškumą ir klausti, kam gi iš tikro priklauso tie palubės pirštai, tarsi statantys galvą užvertusį lankytoją „į vietą“... Bet jaučiu, kad taip tik toli nusukčiau į šoną. Galų gale šiais kūriniais į nieką nešaudoma. Jie pilni gryno susidomėjimo, entuziazmo ir netgi paprasto džiaugsmo. Galios sukurti savo išverstakį gyvūną, evoliucijos muziejų ar Dievo karalystę.

Ką gi, šventybių neišvengiau. Vis dėlto didžiausias mitas tvyro tirštu debesiu aplink parodą, kondensuodamasis lašeliais iš reklaminio plakato ir pavienių reportažų. Po poros ratų salėje jis atvėsta, išsisklaido ir užleidžia vietą besišypsančios beždžionės pasakai.

Paroda veikia iki kovo 13 d.
Šiuolaikinio meno centras
(Vokiečių g. 2, Vilnius)
Dirba antradienį–šeštadienį 12–20 val.

Aštresnių pojūčių ilgesys

Annos Jermolajevos ir Audronės Vaupšienės paroda „Lyg ir grįžimas namo“ Šiuolaikinio meno centre

Monika Krikštopaitytė

Viename Giedrės Mickūnaitės seminare su kolegomis kalbėjomės apie tai, kad kai kokia nors gyvenimo dalis yra išstumiama iš kasdienių patirčių lauko, ji ima aktyviai rodytis simbolinėje plotmėje. Pavyzdžiui, mirtis. Kadangi nebeprausiame ir neberengiame numirėlių, nematome jų nei gatvėse, nei namuose, kaip to stokos išraišką nuolat skelbiame tapybos, romano ar dar ko nors mirtį, turime visą rinkinį mirties simbolikos prekyboje: marškinėliai bei rankinės su kaukolėmis ir panašiai. Meno kūrinių, kurie vaikšto ratais aplink mirimą ar tiesiogiai tai reprodukuoja, apstu ir Vakarų pasaulio, ir Lietuvos dailėje. Lygiai tą patį galėtume sakyti ir apie nesaugumą, riziką, aštresnius pojūčius. Todėl Annos Jermolajevos ir Audronės Vaupšienės paroda „Lyg ir grįžimas namo“ man pasirodė dėsninga, lyg čia pat įvaizdinusi mūsų pokalbį.

Parodos pavadinimas labiau tinka Annos Jermolajevos parodos daliai, nes ji kūriniuose keliauja į savo šeimos tremties vietas. Rusija, žinoma, aštresnius pojūčius garantuoja, ypač atokesnės krašto sritys. Apleisti pastatai, šalikelėse palikti automobiliai, klampūs keliai, girtos minios lingavimas atrodo kaip kelionė į patį liūdesį. Tokie išėjimai iš komforto zonos veda ne į naują, geresnę vietą, o tik leidžia įsisąmoninti, kad anksčiau buvai saugi ir, be nerimo, tau nieko netrūko. Autorės filmų nepavadintum nei stipria dokumentika, nei nauju tos pačios populiarios temos posūkiu. Šis kūrinys jai pačiai ir liks reikšmingiausias.

Audronės Vaupšienės parodos dalis šiek tiek labiau sofistikuota ir greičiau susijusi su iškeliavimu, nei su grįžimu. Tiksliau, su gavimu ne to, ką įsivaizdavai. Menininkė atlieka kelis visai efektingus minties ir formos posūkius. Kelionės įvaizdžiais tampa ne gražieji, o pavojumi ir nusivylimais dvelkiantys paveikslėliai. Kai galvoji apie kelionės vaizdus, pirma asociacija – nepakeliami užfiksuotų įspūdžių kiekiai, kurių vėliau niekas net nežiūrės. Nuo to Vaupšienė mus apsaugo, rodo tik kelis sureikšmintus ir supoetintus. Jie susiję su vandens stichijomis. Matyt, todėl parodos kuratorius Simonas Reesas aprašyme mėgino įterpti ir Homero „Odisėją“. Juk skambios nuorodos visada praverčia (?).

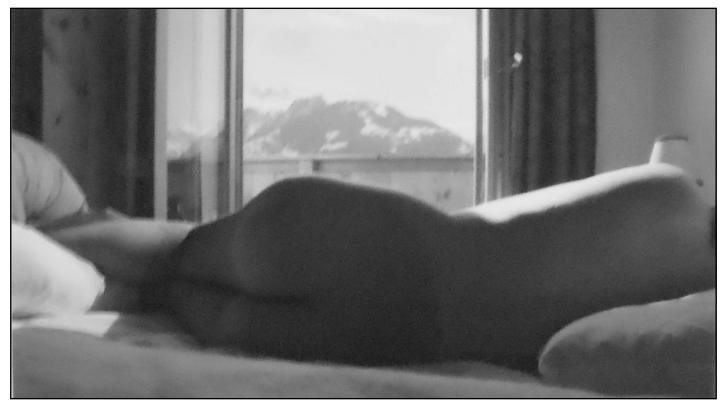

Anna Jermolajeva. „Kalnų šauksmas“. 2009 m.

Jei nežinotume, kad vaizdai atsivežti iš kelionių, pagal jūros vaizdą to niekada nenustatytume. Regis, banguotai platybei tenka tapti plačiausio ir sunkiausiai nuspėjamo kelio metafora ir metonimija. Iš mitologijos ir simbolio plotmės į dabartį sugrąžina oro uoste filmuota medžiaga. Dresuotas vilkšunis uostinėja bagažo atsiėmimo juosta judančius lagaminus. Apdriskusi nešulių polietileno plėvelė atstoja sudėvėtus mitinių laikų keleivio rūbus. Čia tie vaizdai, kuriuos grįžę iš kelionių mintyse automatiškai ištriname. Tai karčioji pusė, kuri subraižo rojaus pažadą ir vis trukdo atsirasti „už vaivorykštės“. Būtent tokia medžiaga demaskuoja reprezentatyvių vaizdų vyravimą ir realių pojūčių prislopinimą suvokiant tą viltingą žodį „kelionė“. Ši taikli menininkės pastaba man buvo artima, galėjau susitapatinusi palinkčioti sakydama: suprantu, ką turit galvoje. Pojūtis perteiktas.

Galbūt tam pagelbėjo ir su forma atliktas veiksmas: didžiojoje projekcijoje banguoja jūra, įsibridusi maudosi pabira grupelė žmonių, kompozicija stichiška kaip daugybės atostogų nuotraukų ir jau beveik pradedi piktintis, kuriems galams tau tai rodoma, kai įžvelgi, jog žmonės sustingę. Optinis triukas, bet veiksmingas. Todėl, kad paprastai jūra yra pastovumo konstanta, o žmonės ateina ir išeina. O čia atvirkščiai. Sukeistintas vaizdas kelia malonų nerimą. Turbūt tą, kurio stoką jaučiame gyvendami patogiai, kaip savaime suprantama.

Kelionė pakeliama į gyvenimo kelionės statusą ir susiejama su mirtimi A. Vaupšienės kūrinyje „Kalinys“ (2011). Trumpas aprašymas mus informuoja, kad autorė jau kelerius metus fotografuoja Alytaus kalėjime, o žmogus, kuris žvelgia iš portreto, yra dingęs ir laikomas mirusiu. Randuotas vyras sustingęs, kaip ir dera nuotraukai, žvelgia į mus, tik rankoje laikoma cigaretė vis smilksta, dūmai realistiškai raitosi tai virsdami ornamentu, tai dūmų migla.

Šis kalinio portretas, kaip ir A. Jermolajevos kūrinys „Kalnai šaukia“ (2009), kur ji guli nuoga kaip daugybė dailės istorijos venerų, tik atsukusi nugarą (o galvos ne), atrodo kaip keisti, neaišku kodėl parodoje atsiradę akcentai. Nuotraukose, projekcijose tik bendri vaizdai, gal pasigedo konkretaus žmogaus, jaučiančio subjekto, nuorodos į autorių? Visi tekstiniai paaiškinimai kažkaip nuplaukia pro šoną. Ir čia, manyčiau, glūdi ta pati sena liga, kuri kankina ir Lietuvos kiną, ir literatūrą – talentingų poetinių įžvalgų, simbolių, persipynimų yra, o struktūros nėra, nors tu ką. Šioje parodoje atskiros mintys, kai kurie efektai (kur dalis juda, kita numarinta), atskiri vaizdai – įspūdingi, bet bendros logikos neradau. Nelabai aišku nei kaip žiūrėti, nei, kas svarbiausia, kaip tarpusavyje susijusios atskiros dalys. Galbūt kitam užtenka ir vaizdų srauto, o tokie jų telkiniai interpretuojami kaip pojūčius kurianti instaliacija. Sutinku, kad yra ir toks kūrinių porūšis, bet tuomet aš tikiuosi kur kas mažiau už darbo esančio teksto. Arba tokio teksto, kuris ne žeria įmantrias sąsajas, o padeda pasigaminti tuos suplanuotus pojūčius.

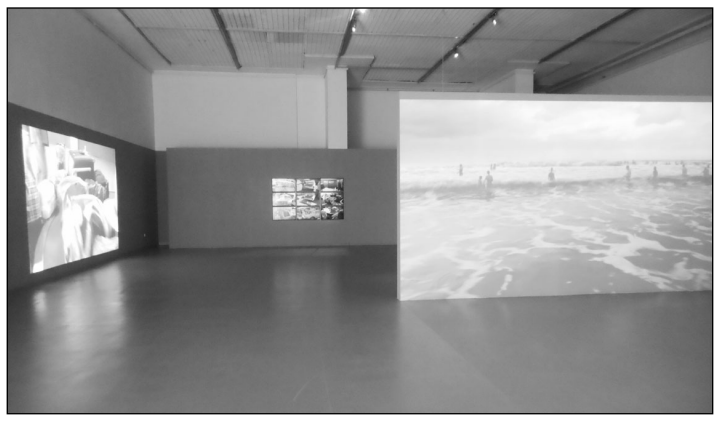

Ekspozicijos fragmentas

J. Lapienio nuotraukos

Paroda veikia iki kovo 13 d.

Metodiškas nusivylimas

Paroda „Stopkadras 2013“ galerijoje „Arka“

Monika Krikštopaitytė

Įdomiausias parodos objektas buvo visai ne eksponatas. Ant palangės buvo sudėtos atspausdintos anketos, kurių tikslas, kaip supratau, nustatyti žiūrovo poreikius. Klausimai buvo daugiau nei keisti. Teirautasi, kiek laiko praleidžiu parodoje, kiek prie vieno kūrinio. Taip pat klausta, kas nulemia susidomėjimą konkrečiu darbu. Iš galimų atsakymų buvo: netikėta eksponavimo vieta, originalus apšvietimas ir pan. Perpasakoju iš atminties. Gailiuosi, kad apklausos dokumento nepaėmiau su savimi, nes galima būtų perspausdinti kaip siurrealistinio meno kūrinio pavyzdį. Vienintelis pozityvus šios apklausos aspektas – įtarimas, kad kažko vis dėlto trūksta galerijos „Arka“ ekspozicijose. Pritariu – kai gerus penkerius metus, jei ne daugiau, beveik visi, net pozityviausiai nusiteikę meno kritikai pliekia galerijos veiklą ir argumentuotai dėsto, kad apleista aplinka užgožia geresnes parodas, o ir tos geresnės per margos, nevienodos kokybės, nuviliančios – nenuostabu, kad abejonė gali kilti. Tikrai nebūsiu pirma, kuri akiplėšiškai pareiškia, kad biurokratiškas projektinis mąstymas duoda skurdžius vaisius. Užpildomos paraiškos, projektas kaip nors įgyvendinamas, anotacijomis dokumentuojamas ir galima įsivaizduoti, kad veikla vyksta.

Taip, man suprantama, kad galerija yra Lietuvos dailininkų sąjungos dalis, o jai priklauso kone begalybė įvairaus amžiaus, lygio ir dailės sričių narių. Kai kurios personalinės ar sekcijų parodos būna net savotiškai įdomios. Deja, dažniau kaip reiškiniai. Tačiau kažkodėl tos pačios LDS „Pamėnkalnio“ galerija sugeba palaikyti gana vientisą parodų lygį ir mažiausiai penkis kartus per metus pristato išskirtinai įsimintinas ekspozicijas... Valdymo ar, kaip dabar sakoma, – vadybos už stagnaciją jau nebepeiksiu, tai daryta daug kartų, norėčiau įsiutinti pačius kūrėjus. Man norisi jūsų paklausti: ar tai viskas, ką galite? Ar jums gana vieną kartą į metus sumesti į eklektišką krūvelę panašius į pernykščius savo darbus, parodą abstrakčiai pavadinti, anotacijoje parašyti pritemptą plepalą, į CV įsirašyti, kad „2013 metais dalyvavau bendroje parodoje“, ir išsiskirstyti? Kitose parodose užsiimsite kokybe, o šita dėl kiekybės? Tokiu atveju net geriau, kad straipsnio nebūtų. Pykstate? Tikiuosi. Nes žiūrėti tokias parodas pikta. Aišku, galima būtų taktiškai patylėti, bet atsibodo. Kiekvienais metais maždaug tas pats. O po to kokiomis nors aplinkybėmis reikia žiūrėti į išpūstus tokių parodų sąrašus.

Ką bendra turi Arūnas Rutkus ir Ričardas Bartkevičius? Kiekvienais metais ant tos pačios sienos kabantis Vytautas Vasiliūnas ir Arturas Valiauga? Aš neįsivaizduoju ir neketinu mėginti ieškoti čia nei stop kadrų, nei kadrų. Nuobodiems autoriams rekomenduočiau rengti personalinę parodą, kad patys pamatytų, jog kartojasi, o įdomiems – pasiieškoti adekvatesnės kompanijos.

Ričardas Bartkevičius. Ekspozicijos fragmentas

Šiame kontekste daug įdomesnė, nes vientisa, atrodo retrospektyvinė Onos Pučkoriūtės-Baliulevičienės ir Bronislovo Baliulevičiaus keramikos paroda „Tik akimirka“ mažesnėje „Arkos“ salėje. Tai kondensuota viso gyvenimo veiklos reprezentacija, jaunesnei kartai žinoma tik iš senų „Dailės“ žurnalų, kur šalia vaizduojamosios dailės kūrinių gausiai reprodukuota ir tarybiniais laikais labai skatinta taikomoji dailė. Ji vertinga kaip istorijos pamoka, kad ir ką manytumėt apie pačią istoriją. Ekspozicija garantuotai veikia kaip laiko mašina. Keli darbai net įveikė laiko išbandymą ir gali funkcionuoti kaip įtaigūs dizaino objektai.

Trumpiau tariant, vilties yra, tačiau panašu, kad anketas pirmiausia reiktų sukurti ir į jas atsakyti patiems darbuotojams. Vienas iš klausimų galėtų būti toks: kuo skiriasi teminė paroda nuo koncepcinės? Suprantu, kad šiuo straipsniu šiek tiek apgadinau savo CV, bet kartais gal verta savęs paklausti – ką mes čia veikiame? Argi neturėtų būti įdomiau ir patiems?

Moterų kino šventė

Kviečia Tarptautinis moterų filmų festivalis „Šeršėliafam“

Kovo 1–9 d. Vilniuje, o vėliau Kaune, Šiauliuose, Ukmergėje, Panevėžyje ir Klaipėdoje vyks tarptautinis moterų filmų festivalis „Šeršėliafam“, kurį rengia kino teatras „Pasaka“.

Pagrindinė programa

Pagrindinę programą sudaro 2011–2012 m. moterų režisierių sukurti filmai. Jų geografija – plati ir įvairi. Filmu „Orlando“ išgarsėjusios Sally Potter drama „Džindžer ir Rosa“ („Ginger & Rosa“, D. Britanija, 2012) nukels į 1962-ųjų Londoną. Dvi paauglės – Džindžer ir Rosa – yra neišskiriamos draugės. Kartu jiedvi bėga iš pamokų, diskutuoja apie religiją, politiką ar šukuosenas. Abi svajoja gyventi geriau už šeimai atsidavusias jų mamas. Filmo fone – Šaltasis karas, auganti atominės bombos baimė ir besiskleidžianti seksualinė revoliucija. Džindžer pasuka link poezijos ir anarchijos, o Rosa moko draugę rūkyti, melstis ir bučiuoti vaikinus. Merginų draugystė ima byrėti. Filme tyrinėjamas dramatiškus istorijos kataklizmus išgyvenančios kartos likimas. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Elle Fanning, Alice Englert ir Anette Benning.

„Ar galima pastoti nuo muzikos“, – klausia filmo „Elektriniai vaikai“ („Electrick children“, JAV, 2011) režisierė Rebecca Thomas. Ji pasakoja apie padūkusią paauglę Reičel (puiki Julia Garner), kuri izoliuota nuo pasaulio auga mormonų šeimoje mažame Jutos valstijos kaimelyje. Ji studijuoja Bibliją ir žaidžia su vaikais. Per penkioliktąjį gimtadienį mergina atsitiktinai randa garsajuostę su roko muzika ir patiria tokių neįtikimų emocijų, kad po trijų mėnesių pasijunta besilaukianti. Reičelė tvirtina pastojusi nuo dainuojančio kasetėje balso, visiškai nekaltai – klausydamasi muzikos. Keisčiausia, kad mergina iš tikrųjų laukiasi. Ortodoksiška merginos šeima jos būseną laiko pavojinga transgresija ir reikalauja logiško paaiškinimo. Merginai nelieka nieko kito, kaip tik leistis į savo vaiko tėvo paieškas.

Maryam Najafi muzikinė drama „Kayan“ (Iranas, Kanada, Libanas, 2012) nukelia į šių dienų Vankuveryje gyvenančią išeivių iš Vidurinių Rytų bendruomenę. Hanina – vieniša, tačiau stipri libanietė, auginanti dvi dukras. Ji atkakliai bando išlaikyti savo restoraną „Kayan“ ir išsikapstyti iš skolų. Netikėti pokyčiai asmeniniame gyvenime sutampa su jos darbuotojų ir klientų problemomis. Viskas krinta ant Haninos pečių: nepavykusi santuoka, sudėtingi santykiai su jaunesniu vyru ir jai savo rūpesčius užkraunantys bendradarbiai. Hanina pamiršta apie kur kas didesnę bėdą. „Kayan“ yra debiutinis pilnametražis režisierės filmas, už kurį ji pelnė ne vieno tarptautinio kino festivalio apdovanojimą.

Švedų režisierės Ellos Elisabet Lemhagen drama „Karūnos brangakmeniai“ („Kronjuvelerna“, 2011) – tai pasakos stiliaus istorija apie jauną merginą Fraganciją, kaltinamą įtakingo pramonininko sūnaus Ričardo nužudymu. Tačiau ar tikrai nusikaltimą padarė ji? Per tardymą atsiskleidžia merginos praeitis, kai Fragancija ir Ričardas buvo neišskiriami draugai. Mergaitė augo skurdžioje, tačiau darnioje šeimoje, o Ričardas kentėjo nuo savo vertę pinigais skaičiuojančio despotiško tėvo. Tačiau Fragancijos meilė ledo ritulininkui idilę sunaikino.

„Karūnos brangakmeniai“ buvo filmuojami Vilniuje. Už šį filmą 2012 m. režisierė apdovanota Tarptautinio Berlyno kino festivalio vaikų ir jaunimo filmų konkurso „Krištoliniu lokiu“.

Garsaus režisieriaus Jimo Sheridano duktė Kirsten Sheridan pati režisuoja, rašo scenarijus. Jos filmo „Lėlių namai“ („Dollhouse“, 2012) herojai – grupė Dublino gatvės paauglių, sumaniusių įsilaužti į prabangaus rajono namą. Filmo veiksmas apima vieną naktį. Šeimininkai išvykę, namas – siautulio apimtų paauglių rankose. Destruktyvūs įsilaužėlių žaidimai niokoja preciziką tvarką, brangius baldus. Tai tęsiasi, kol į duris pasibeldžia kaimynystėje gyvenantis berniukas. Netikėtas jo pasirodymas išprovokuoja nutylėtas paslaptis.

Egipte ir Jungtiniuose Arabų

„Lėlių namai“

Emyratuose sukurtame nepriklausomos kūrėjos egiptietės Halos Lofty drama „Kasdieną vis pirmyn į šviesą“ („Coming Forth By Day“, 2012) šiemet rodyta Tarptautinio Berlyno kino festivalio Forumo programoje. Ji pasakoja apie dukters ir mamos kasdienybę slaugant prie lovos prikaustytą tėvą. Nepaisant pro langines prasiskverbiančių saulės spindulių ir miesto gausmo, namuose viskas dvelkia liga ir sąstingiu. Mama naktimis dirba ligoninėje, dukters veide nebematyti jaunystės, nes gyvenimą ji paskyrė sergančio tėvo priežiūrai. Filmas stebi dviejų moterų kasdienybę, jų švelnumą ir nevilties protrūkius, jo pavadinimas – tiesioginis Egipto „Mirusiųjų knygos“ pavadinimo vertimas – primena apie kitam paaukotą gyvenimą ir su kiekviena nauja diena juntamą pokyčių poreikį.

Teresos Villaverde „Gulbė“ („Cisne“, Portugalija, 2011) pasakoja apie trisdešimtmetę dainininkę Verą, kuri atvyksta į Lisaboną, į paskutinį savo koncertų turo pasirodymą. Lisabonos grožis kiekvienam sukelia laimės ilgesį. Bemieges naktis Verai padeda ištverti kruopščiai pasirinktas kompanionas Pablo. Vera nieko nebijo ir prie nieko nėra prisirišusi. Kažkur toli jos namuose gyvena mylimasis Samas, tačiau juodu vienas kitą geriau supranta būdami atskirai. Bėgdama nuo nesuprantamų jausmų, Vera įsivelia į Pablo prižiūrimo vaiko, įvykdžiusio žmogžudystę, istoriją. Vaikas filme tampa visa apimančio neapibrėžtumo simboliu.

Žavi Sophie Letourneur komedija „Makaronai ir sūris“ („Coquillettes“, Prancūzija, 2012) pasakoja trijų merginų – Karolės, Kamilės ir Sofi – nuotykius ieškant meilės kino festivalyje. Merginoms nerūpi filmai, jos mieliau renkasi vakarėlius po filmų peržiūrų ir ten medžioja vyrus. Sofi desperatiškai bando suvilioti patrauklų aktorių, Kamilė nepaliauja svajojusi apie romantišką idilę su svajonių jaunikiu, o Karolė paprasčiausiai nori pašėlti. Vieną iš trijų filmo herojų suvaidino pati režisierė.

Dokumentinis Dali Rust filmas „Marinos namai“ (Lietuva, 2012) pasakoja apie ypatingą kūrėjų šeimą. Filmo herojai – Marina Tarkovskaja ir Aleksandras Gordonas. Marina – rašytoja, poeto Arsenijaus Tarkovskio duktė ir režisieriaus Andrejaus Tarkovskio sesuo. Aleksandras – režisierius, scenarijų autorius, aktorius, rašytojas ir Andrejaus Tarkovskio draugas. D. Rust patiris kine įvairiapusė: ji dirbo režisieriaus Šarūno Barto asistente, buvo vykdomoji Lietuvos kino studijos ir studijos „Kinema“ direktorė. Jos 2011 m. sukurtas filmas „Nadiežda“ rodytas praėjusių metų „Šeršėliafam“ festivalyje.

„Džindžer ir Rosa“

Retrospektyvos, susitikimai, diskusijos

Šiemet „Šeršėliafam“ rengia neseniai mus palikusios kino bei teatro aktorės Eugenijos Pleškytės filmų retrospektyvą. Jos programoje – klasika tapę filmai: Raimondo Vabalo „Laiptai į dangų“ (1966), Almanto Grikevičiaus „Sadūto tūto“ (1974) ir „Faktas“ (1980), Algimanto Puipos „Velnio sėkla“ (1979), Marijono Giedrio „Herkus Mantas“ (1972), juos pristatys kino kritikė Izolda Keidošiūtė. Retrospektyvą papildys dokumentinis filmas apie aktorę „Savi keliai“. Jį kino teatre „Pasaka“ pristatys filmo autoriai Birutė Vyšniauskaitė, Valdas Babaliauskas.

Trumpametražių filmų naktis „Šeršėliafam trumpai“ skirta kino naktinėtojams, o „Kino avantiūristių“ programa pristatys 6–7-ąjį dešimtmečius kurtus feministių filmus. Tai – Amerikos nepriklausomųjų krikštamote vadinamos Shirley Clarke (1919–1997) debiutinis „Ryšininkas“ („The Connection“), 1961-aisiais sukėlęs skandalą ir paskelbtas „nepadoriu“, taip pat vienas garsiausių feministinio kino istorijoje filmų – Chantal Akerman „Žana Dilman, Prekybos krantinė 23, 1080 Briuselis“ („Jeanne Dielman, 23 quai du Commerce, 1080 Bruxelles“, 1975), tyrinėjantis vienišos motinos ir prostitutės kasdienybę, ir vienas garsiausių čekų Naujosios bangos eksperimentų – Veros Chytilovos filmas „Saulutės“ („Sedmikrásky“,1966), autorei pelnęs tarptautinį pripažinimą ir iki šiol nepraradęs aktualumo bei originalumo. Filmą „Saulutės“ pristatys žurnalistas ir laidų vedėjas Rytis Zemkauskas, Shirley Clarke – reklamos specialistas Tomas Ramanauskas, filmą „Žana Dilman, Prekybos krantinė 23, 1080 Briuselis“ – kino kritikas Lukas Brašiškis.

„Marinos namai“

Festivalio metu vyks konferencija „Moterys kino industrijoje“, ją inicijavo judėjimo „Doris“ atstovės Lisa Maria Viola Lindén ir Maria Elinor Eng. Judėjimas „Doris“ nuo 1999-ųjų skatina lyčių lygybę kino pramonėje. Jo tikslas – ne tik raginti kuo daugiau moterų dalyvauti kino gamyboje, bet ir tyrinėti, kaip keičiasi filmo pasakojimas, jei filmo scenarijų, muziką sukūrė moteris, jei ji yra operatorė ar pagrindinė veikėja.

Diskusija apie vujerizmą kartu su filosofais, lyčių specialistais ir psichoanalitikais padės suprasti žmogiškąją prigimtį, o animacijos seminaras, kurį kartu su „Media Desk Lietuva“ organizuoja ir „Šeršėliafam“, nagrinės animacijos gamybos verslo aspektus.

Visi festivalio renginiai vyks kino teatre „Pasaka“, o filmus bus galima pažiūrėti kino teatre „Pasaka“ ir kino centre „Skalvija“.

Daugiau informacijos – interneto svetainėje *www.serseliafam.com.*

PAGAL RENGĖJŲ INF.

Prezidento laukimas

Nauji filmai – „Linkolnas“

Živilė Pipinytė

Paskutiniais metais pasipylė daug biografinių filmų. Deja, didžioji jų dalis – negyvos pasakojimo formos ir didaktiško ar „sensacingo“ turinio. Tai nestebina, kai masinėje kultūroje dominuoja „žmonės“. Pirmieji Steveno Spielbergo filmo ***„Linkolnas“*** („Lincoln“, JAV, 2012) kadrai priverčia suklusti: prezidentas sėdi nugara į mus, klausosi juodaodžių kareivių, cituojančių vienos jo deklaracijų žodžius, bet vyro poza iškart sukelia asociacijas su garsiąja sėdinčio Linkolno skulptūra. Ši nuoroda į skulptūrą pasirodys filme kelis kartus – ant kelių padėti sugniaužti kumščiai apibūdins Linkolno būseną viename svarbiausių filmo epizodų, kai jis priims sprendimą taisyti telegramos tekstą ir stabdyti Pietų delegatų atvykimą į Vašingtoną.

Pozų „skulptūriškumas“ – greičiau Spielbergo polemika su Linkolno įvaizdžio stereotipais. Kartu su scenaristu Tony Kushneriu (amerikiečių dramaturgas, išgarsėjęs pjese „Angelai Amerikoje“) ir aktoriumi Danieliu Day-Lewisu jie kuria antitezę. Linkolnas filme – anksti pasenęs, pavargęs ir paliegęs, sukumpęs, lėtai judantis, depresyvus žmogus. Jo šeimyninis gyvenimas nelaimingas, jis jaučia sąžinės priekaištus dėl mirusio sūnaus, kurio nesiliauja gedėti isteriška žmona (įsimintinas Sally Field vaidmuo), konfliktuoja su kitu, pasiryžusiu eiti į karą sūnumi, sapnuoja pranašiškus sapnus. Net ant arklio jis sėdi kažkaip negražiai ir visai neprimena prezidento, laimėjusio pilietinį karą. Linkolną slegia karo aukų vaizdai. Mūšių ir masines scenas meistriškai kuriantis Spielbergas šįkart parodys jų visai nedaug, pabrėždamas beprasmiškas žūtis, kraują ir mirties siaubą. Ilgas epizodas su žuvusiųjų kūnais karo mūšio lauke, per kurį lėtai joja prezidentas, – viena tiksliausių bet kurios pergalės metaforų. Tačiau išorinė prezidento silpnybė tik dar labiau pabrėžia jo dvasios galią, begalinį ryžtą ir tikrą politiko išmintį. Išorės ir vidaus kontrastu nuolat grindžiamas Linkolno vaidmuo praėjusį sekmadienį Day-Lewisui pelnytai atnešė jau trečią „Oskarą“.

Ketveri pilietinio karo metai nualino šalį, filmas rodo paskutinius jo ir paskutinius Linkolno gyvenimo mėnesius. Nors prezidentas trokšta baigti karą, svarbesnė jam yra 13-oji konstitucijos pataisa, panaikinanti vergiją. Linkolnas jau ir anksčiau bandė įtikinti Kongresą ją priimti, dabar tai pagrindinis jo tikslas. Linkolnas supranta, kad laimėjus karą panaikinti vergiją bus sunkiau. Todėl jis ryžtasi stabdyti derybas su Pietų taikos delegacija, kol pataisa bus priimta.

Nepaisant kelių įspūdingų scenų, apibūdinančių šeimyninį Linkolno gyvenimą, – barnio su žmona ar švelnių santykių su jauniausiuoju sūnumi, Spielbergui filme svarbiausias yra politikas Linkolnas. Kontrastas dominuoja ir čia. Režisierius mėgaujasi ilgomis scenomis, kai svarbiuose posėdžiuose ar susitikimuose prezidentas tarsi užsimiršta

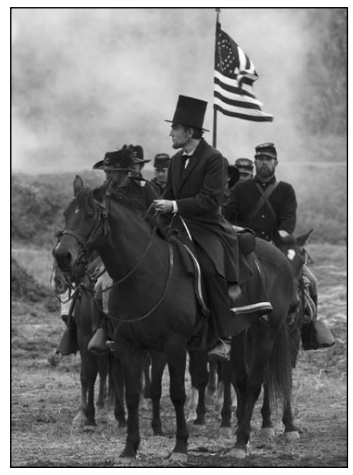

ir pradeda lėtai pasakoti filosofiškas paraboles apie papūgą ar George'o Washingtono portretą anglų aristokratų tualete, arba aiškina jauniems telegrafistams Euklido teoremą. Tie pasakojimai ne tik suteikia svarbių spalvų prezidento portretui, bet ir tiesiogine to žodžio prasme daro matomą mąstymą, vizualizuoja idėjas, kurias Linkolnas nori perteikti savo bendradarbiams. Jėzus Kristus juk taip pat kalbėjo palabolėmis. Bet Spielbergas turi ir kitą tikslą – jis rodo, kaip ima įsigalėti demokratiškas mąstymas, kaip prezidentas laužo savo laiko stereotipus, galbūt vienintelis suvokdamas savo sprendimų poveikį tolimai ateičiai. Tik toks ir gali būti politikas.

Neskubėdamas, „apaugindamas“ pagrindinį personažą vis naujais bruožais, aplinkybėmis, antrojo plano personažais (filmas trunka dvi su puse valandos) Spielbergas veda prie pagrindinio filmo konflikto, į kurį Linkolnas įtraukė visą šalį, – sprendimo naikinti vergiją. Tai – didžiausias ir svarbiausias asmeniškas prezidento karas. Linkolnas iš pat pradžių žino, kad balsavimas bus ne jo naudai, todėl ryžtasi sudaryti pavojingas sąjungas ar net papirkti svyruojančius ir neapsisprendusius. Spielbergas, regis, pasimėgaudamas rodo Kongreso debatus, kai pasisakantieji vadina vienas kitą kvailiais, kiaulėmis, nesibodi pačių vulgariausių apibūdinimų. Amerikos politikų kultūra verčia abejoti ne tik intelektualiniais jų sugebėjimais, bet ir morale, todėl, nepaisant visų prezidento ir jo padėjėjų pastangų, rezultatas vis dėlto nenuspėjamas. Tačiau būtent nuo jo priklausys tolesnis JAV likimas.

Finale tarsi greitakalbe papasakota Linkolno žūtis jau atrodo tik privaloma pabaiga. Tačiau ji logiškai baigia visą filmą vykusią netiesioginę Spielbergo diskusiją su pirmuoju JAV kino epu – vergovės panaikinimą pasmerkusiu Davido Warko Griffitho „Tautos gimimu“ (1915). Diskusija „Linkolne“ vyksta ir idėjų, ir personažų, ir filmo plastikos lygmenyse. Nuo pat filmo pradžios Spielbergas rodo daugybę personažų, kurie išoriškai tiksliai primena Griffitho filmo herojus – kostiumai, veidai, grimas sukuria įspūdį, kad tuos žmones jau matei, su jais susidūrei anksčiau.

Juolab kad būtent Griffithas ir sukūrė tą kino kalbą, kuria iki šiol Holivude naudojasi visi, tarp jų ir Spielbergas. Tą įspūdį pagilina ir atskiros mizanscenos ar kadro kompozicija, nors kai kur pasitaiko ir nuorodų į „Pilietį Keiną“.

Netiesioginė diskusija su Griffithu akivaizdžiausia kuriant aktyvų vergijos priešininko Tadeuso Stivenso, tapusio vienu iš „Tautos gimimo“ herojų prototipu, personažą. Finale Tommy Lee Joneso vaidinamas Stivensas grįžta į namus, nusiima peruką, kuris daro jį neįtikėtinai panašų į kitą – patį blogiausią „Tautos gimimo“ veikėją, o mulatė, kuri iš pirmo žvilgsnio pasirodė jo namų tvarkytoja, atsigula šalia ir garsiai skaito Stivenso parneštą dovaną – 13-ąją konstitucijos pataisą. Akivaizdi Spielbergo polemika su Griffithu yra ir Linkolno mirties scena. Griffithas tiksliai dokumentiškai atkūrė pasikėsinimą į prezidentą teatre, Spielbergas taip pat rodo teatrą, tik kitą, kuriame žiūri spektaklį Linkolno sūnus. Būtent jo reakcija į žinią apie pasikėsinimą ir žymi prezidento mirtį. Be abejo, tokių netiesioginių analogijų ar diskusijų Spielbergo filme yra ir daugiau, bet tai jau išsamios istorinės „Linkolno“ analizės laukas.

Galiu tik pridurti, kad puikiu režisieriaus sąjungininku filme tapo operatorius Januszas Kaminskis. Kartu su režisieriumi jie tiksliai atkūrė 1865-ųjų Vašingtoną – purvu pažliugusias gatves ir tamsius interjerus, kuriuose vyksta didžioji filmo dalis. Toks įspūdis, kad šiuose šaltuose, daiktų prigrūstuose ir vos žibalinių lempų apšviestuose būstuose pagrindinis šviesos šaltinis yra langas. Prie jo prezidentas ir lauks žinios apie Kongreso sprendimą.

Geriausi vaistai

Krėsle prie televizoriaus

Šis tekstas – nenustebkite, mieli skaitytojai, – pirmiausia yra medicinos liudijimas, nes rašau akomponuojant iš viršaus sklindančiam nuolatiniam gręžimo garsui. Jis trunka be pertraukos visą dieną jau antrą savaitę. Kaip po pirmosios neiškentęs nuėjau kaimynų paklausti, ką galima gręžti kasdien tokiame nedideliame bute, paaiškėjo, kad sienas apėjo grybelis ir butas pūva. Dabar tas grybelis jau sėkmingai apsigyveno ir mano smegenyse.

Todėl, savaime suprantama, šią savaitę rekomenduosiu filmus apie mediciną, ligas ir vaistus. Kanadiečio Julieno Magneto filmo ***„Veidai minioje“*** (***BTV, kovo 2 d. 23.05***) herojė, kurią suvaidino Milla Jovovich, išgyveno serijinio žudiko pasikėsinimą, bet tai jai paliko neišdildomų pėdsakų. Ji suserga prosopagnozija, jai sunku atpažinti ir identifikuoti žmones. Ji nebeatpažįsta veidų, bet kartu stengiasi padėti policijai nustatyti užpuoliką, o šis, be abejo, stengsis pašalinti vienintelę liudininkę. Ko gero, man tai bus vieninTelis filmas, kurį suprasiu po visos dienos gręžimo.

Marco Schoelermanno filmo ***„Patologija“*** (***LRT, šiandien, 1 d. 23.15***) herojai yra medicinos studentai. Jie leidžiasi į pavojingą žaidimą: kuris iš jų sugalvos tokį tobulą nusikaltimą, kad net pats geriausias patalogoanatomas nesugebės atpažinti nužudymo? Aš žinau atsakymą. Sienų gręžimo poveikis nematomas, bet mirtinas.

Jasono Reitmano satyra ***„Dėkui, kad rūkote“*** (***LRT, 2 d. 23 val.***) – ne apie tabako žalą ar naudą, bet apie lobizmą ir kitokias šių dienų politikos ligas. Pagrindinis filmo herojus yra žavus ir ambicingas vieno tabako koncerno lobistas Nikas (visada įdomus Aaronas Eckhartas). Jis sugeba įtikinti savo oponentus ir spaudos konferencijose, ir pokalbių šou, bet daug sunkiau Nikui bus įtikinti buvusią žmoną, kad jis gali būti geras jų sūnaus tėvas.

Filmas sukurtas pagal 1994 m. pasirodžiusį Christopherio Buckley romaną – pamfletą apie politinės rinkodaros kultūrą Amerikoje. Pasak režisieriaus, filmas liko ištikimas knygai, didžioji dalis dialogų į jį perėjo be jokių pataisų. Beje, filme pasirodo ir Buckley – jis yra žmogus metro, skaitantis straipsnį apie Niką. Tačiau Reitmanas nusprendė, kad pagrindinė filmo tema bus tėvo ir sūnaus santykiai. Jis mano, kad būtent Džojus „suteikia Nikui žmogiškumo dimensiją“.

Prancūzai, manau, tiki, kad žmogiškumą suteikia meilė. Manantiems panašiai skirta ir Pierre'o Salvadori komedija ***„Prancūziška apgaulė“*** (***LRT, 3 d. 21.15***). Atsakymas į klausimą, kodėl originalų filmo pavadinimą „Tikras melas“ lietuvių platintojai išvertė „Prancūziška apgaule“, manau, paaiškintų ir provincialų lietuvių mentalitetą, tik abejoju, ar greitu laiku sulauksiu filmo apie lietuvišką apgaulę. Gal todėl, kad ji kaip tas sienų grybelis? O Salvadori herojė Emili (Audrey Tautou) vieną dieną gauna neįprastą anoniminį laišką – meilės prisipažinimą. Užuot išmetusi jį į šiukšlių dėžę, Emili nu-

„Romanas su brangakmeniu“

sprendžia panaudoti laišką savo mamai išgydyti, mat ši (Nathalie Baye) apimta depresijos po to, kai ją paliko mylimasis.

Apie meilės ir pavydo nuodus – debiutantės Massy Tadjedin filmas ***„Paskutinė naktis“*** (***LNK, 3 d. 23.55***). Filmo herojai Joana ir Maiklas gyvena Niujorke, jų bendro gyvenimo neužtemdė joks abejonės debesėlis. Bet daug ką pakeis 36 gyvenimo valandos, kai Maiklas bus išvykęs su gražia bendradarbe Lora, o Joana sutiks kitą didžiąją savo gyvenimo meilę Aleksą. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Keira Knightley, Eva Mendes, Samas Worthingtonas ir Guillaume'as Canet. Paganyti akis tikrai bus į ką.

Mane gerai nuteikia ir padeda atsipalaiduoti seni filmai. Todėl nepraleisiu 1984 m. Roberto Zemeckio ***„Romano su brangakmeniu“*** (***TV3, 2 d. 13 val.***). Jo herojė – populiarių moterų romanų autorė Džoana (nepelnytai pamiršta Kathleen Turner) pašto dėžutėje randa iš Kolumbijos atsiųstą laišką. Telefono skambutis patvirtina jos nuojautą: sesuo pagrobta, o pagrobėjai reikalauja grąžinti siuntą. Aišku, kad Džoana skris į pavojingą šalį, kur džiunglėse jos tykos nuotykiai, lobiai, žudikai, krokodilai ir didelė tikra meilė. Ir tai, be abejo, yra geriausias vaistas nuo visų bėdų.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
iki 10 d. – paroda „Poetiniai dokumentai“, skirta reprezentuoti užsienyje Lietuvos pirmininkavimą Europos Tarybai 2013 m.

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Tarptautinė paroda „Sidabro amžius. Rusų dailė Baltijos šalių kolekcijose. 1890–1930“

Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenalas
Arsenalo g. 1
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija
Lietuva carų valdžioje
Lietuvos valstiečių buities kultūra
Kryždirbystė
„Lietuvos diplomatinė tarnyba 1918–1940 m.“
Primityviosios tapybos paroda
Paroda „Lietuvių švietimo draugija „Rytas“

Senasis arsenalas
Arsenalo g. 3
Lietuvos proistorė

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija
Paroda „Relikvijos ir relikvijoriai“
Paroda „Lukiškių Dievo Motina. Kad būtų atvilgytos sudiržusios širdys...“
iki 5 d. – paroda „Atraskime savąjį paveldą: Lentvario bažnyčia ir jos dekoras. 1905–1943“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
Donato Jankausko skulptūrinė instaliacija „Sekmadienis“
Annos Jermolajevos ir Audronės Vaupšienės paroda „Lyg ir grįžimas namo“
Lietuvos šiuolaikinio meno paroda „Didesnio dalis“

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS

Parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
Paroda „Postidėja. Atstatomieji darbai“ (Jurga Barilaitė, Eglė Ridikaitė, Giedrė Lilienė, Laura Garbštienė, Paulina Eglė Pukytė, Cooltūristės, Eglė Gineitytė, Aistė Kisarauskaitė, Laisvydė Šalčiūtė, Beatričė Vanagaitė, Laura Zala, Marta Vosyliūtė, Karla Gruodis, Shaltmira)
iki 6 d. – paroda „LT identity: 10 metų tapatybės“

Galerija „Akademija“
Pilies g. 44/2
iki 2 d. – Alberto Domarecko darbų paroda

Tekstilės galerija „Artifex“
Gaono g. 1
iki 9 d. – VDA Tekstilės katedros trečio kurso studenčių paroda „Atvirai“ (Mariana Fediuk, Toma Kisieliūtė, Justė Krupavičiūtė, Ieva Baltrėnaitė, Emilė Sidaravičiūtė)

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
iki 9 d. – Rimanto Sakalausko paroda „Piešiniai, keramika ir kiti dalykai“

Meno projektų erdvė „Malonioji 6“
Malonioji g. 6
Raulio Kellerio „Užrašai“

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
nuo 5 d. – Patricijos Jurkšaitytės paroda „Olandiškos istorijos“

„Prospekto“ fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
iki 9 d. – Viliaus Jasinevičiaus jubiliejinė retrospektyvinė fotografijų paroda

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
Vilniaus moksleivių paroda „Medis“

Galerija „Katinėlis & gaidelis“
www.katinelis-&-gaidelis.com
Dainiaus Liškevičiaus piešinių paroda „Pradžia“

Šv. Jono gatvės galerija
Šv. Jono g. 11
nuo 1 d. – paroda „Vilnius – vartai į Sūduvą 2013“

Teatro, muzikos ir kino muziejus
Vilniaus g. 41
nuo 1 d. – paroda „Vilnius – vartai į Sūduvą 2013“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
iki 9 d. – paroda „Stopkadras 2013“
Onos Pučkoriūtės-Baliulevičienės ir Bronislavo Baliulevičiaus keramikos paroda „Tik akimirka“

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1/13
Linos Zavadskės ir Mariaus Zavadskio paroda „Vaisiai ir daržovės“

Vilniaus rotušė
Didžioji g. 31
nuo 1 d. – paroda „Vilnius – vartai į Sūduvą 2013“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39/6
nuo 1 d. – paroda „Vilnius – vartai į Sūduvą 2013“

Užsienio reikalų ministerija
J. Tumo-Vaižganto g. 2
Nijolės Šaltenytės grafika
Marijos Teresės Rožanskaitės tapyba

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija
Šv. Jono g. 11
Fotografijų paroda „Misija Sibiras ‘12“

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Vilniaus dailės akademijos grafikos II kurso studentų ofortų paroda

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto 2/15
iki 6 d. – Lenos Kliukinos siurrealistinių piešinių paroda „Saulės vėjas“

KAUNAS

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
Pakeista ir atnaujinta XVI–XVIII a. Italijos dailės ekspozicija
Kazimiero Žoromskio (1913–2004) paroda „Spalvos virpėjimas“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
nuo 1 d. – Aleksandros Jacovskytės fotografijų paroda „Vilniaus vaizdai“

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Paroda „Tautų arenoje. Paryžius 1937“

Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
Aušros Barzdukaitės-Vaitkūnienės paroda „4Istorijos“

Maironio lietuvių literatūros muziejus
Rotušės a. 13
„Maironis ir jo epocha. „...palieku visą mano judomąjį turtą“ – iš Maironio lietuvių literatūros muziejaus rinkinių
Kaliningrado miesto dailės mokyklos vaikų piešinių paroda „Donelaičio pasaulis“

Keramikos muziejus
Rotušės a. 15
nuo 1 d. – Baltijos šalių šiuolaikinės keramikos paroda „Pavasaris 2013“

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
nuo 1 d. – Gretos Grendaitės, Tomo Vosyliaus paroda „Persirengimas“

„Kauno langas“
M. Valančiaus g. 5
Sauliaus Treinio juvelyrikos paroda „Organiška“

Kauno fotografijos galerija
Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2
Alvydo Lukio retrospektyvinė paroda „Žingsniai“

Galerija „Aukso pjūvis“
K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53
Živilės Navikaitės stiklo papuošalų paroda „Angelų medžioklė“
Rimvydo Jankausko-Kampo ir Rolando Karaliaus tapyba
nuo 1 d. – Rūtos Indriūnaitės porceliano objektų paroda „Selekcija“

ŠIAULIAI

„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
Mindaugo Šnipo kūrybos darbų paroda „Niekis“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
iki 9 d. – Vytenio Rimkaus satyrinių sienlaikraščių paroda „Sienlaikraščių epocha“
Xavier Gregoire (Prancūzija) grafikos kūrinių paroda
Stanislovo Žvirgždo fotografijų paroda „Lietuviški peizažai“

Spektakliai

VILNIUS

Nacionalinis operos ir baleto teatras
1 d. 18.30 – G. Verdi „OTELAS“.
Dir. – G. Rinkevičius
2 d. 12 val. – J. Gaižausko „BURATINAS“ .
Dir. – M. Jauniškis
2 d. 18.30 – „BARBORA RADVILAITĖ“ (pagal S. Vainiūno, A. Malcio, H.M. Góreckio ir kt. muziką). Dir. – A. Šulčys
3 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“.
Dir. – A. Šulčys (Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyrius)
7 d. 18.30 – G. Bizet „KARMEN“.
Dir. – M. Staškus
8 d. 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽULJETA“. Dir. – R. Šervenikas

Nacionalinis dramos teatras
Didžioji salė
1 d. 18.30 – PREMJERA! F. Molnáro „LILIJOMAS“. Rež. – L. Bagossy (Vengrija)
3 d. 17 val. – H. Ibseno „VISUOMENĖS PRIEŠAS“. Rež. – J. Vaitkus
7 d. 18.30 – M. Bulgakovo „MEISTRAS IR MARGARITA“. Rež. – O. Koršunovas
Mažoji salė
2 d. 16 val. – A. Škėmos „SAULĖTOS DIENOS“. Rež. – R. Kudzmanaitė
3 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. – V. Masalskis
3 d. 16 val. – M. Nastaravičiaus „PAUKŠTYNO BENDRABUTIS“. Rež. – V. Masalskis

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Apie poreikį keistis šaukia paroda **„Postidėja. Atstatomieji darbai“** Vilniaus dailės akademijos II aukšto ekspozicijų salėse **„Titanikas“** (Maironio g. 3, Vilnius), kuri sutelkė didžiąją dalį įdomiausių dabarties Lietuvos dailės kūrėjų. Įdomu tai, kad įtraukti ankstyvieji pokyčius žadėjusio laikotarpio po Nepriklausomybės darbai (Giedrė Lilienė, Karla Gruodis) ir naujausi aktualių menininkių kūriniai bei visai nauji meno scenos vardai: Jurga Barilaitė, Eglė Ridikaitė, Laura Garbštienė, Paulina Eglė Pukytė, Cooltūristės, Eglė Gineitytė, Aistė Kisarauskaitė, Laisvydė Šalčiūtė, Beatričė Vanagaitė, Laura Zala, Marta Vosyliūtė, Shaltmira. Raktažodžiai: menininkė, savas balsas, atstovavimas ir vertinimas. Paroda veikia **iki kovo 23 d.**

Muzika

Kovo 3 d. 16 val. Taikomosios dailės muziejuje vyks **Leonido Dorfmano fortepijono rečitalis**, skiriamas Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos ilgametės mokytojos Lidijos Dorfman atminimui. Pianistas Leonidas Dorfmanas jau 20 metų gyvena Vokietijoje, bet nuolatos grįžta į Lietuvą ir surengia turiningus koncertus.

Kovo 9 d. 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje vyks koncertas, skirtas Benjamino Britteno 100-mečiui. Grieš **Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras**, solistė **Natalija Trul** (fortepijonas, Rusija), dirigentas **Robertas Šervenikas**. Programoje XX a. klasikos šedevrai: Benjamino Britteno Koncertas fortepijonui ir orkestrui, op. 13, ir Paulio Hindemitho Simfonija „Pasaulio harmonija“.

(Klaipėdos jaunimo teatras)
5 d. 19 val. – D. Čepauskaitės „DIENA IR NAKTIS“. Rež. – S. Rubinovas (Kauno kamerinis teatras)
6 d. 19 val. – V.V. Landsbergio „BUNKERIS“. Rež. – V.V. Landsbergis

Vilniaus mažasis teatras
1 d. 18.30 – M. Gorkio „MOTINA (VASA ŽELEZNOVA)“. Rež. – K. Glušajevas
2 d. 18.30 – A. Strindbergo „FREKEN JULIJA“. Rež. – A. Areima
3 d. 18, 20.30 – „KITAS KAMPAS“ (VšĮ „Sąmoningas žmogus“)
5 d. 18.30 – B. Slade „KITAIS METAIS, TUO PAČIU LAIKU“. Rež. – A. Lebeliūnas (VšĮ „Laimingi žmonės“)
6 d. 18.30 – S. Becketto „BELAUKIANT GODO“. Rež. – R. Tuminas
7 d. 13 val. – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys
8 d. 18.30 – F. Dürrenmatto „DAMOS VIZITAS“. Rež. – E. Jaras

OKT/Vilniaus miesto teatras
1, 2 d. 19 val. ***OKT Studijoje*** – W. Shakespeare'o „JULIJUS CEZARIS“. Rež. – A. Areima
6, 7 d. 19 val. ***OKT studijoje*** – F. Kafkos „NUOSPRENDIS – METAMORFOZĖ“. Rež. – P. Ignatavičius

Valstybinis jaunimo teatras
1 d. 18 val. – H. Melville'io „RAŠTININKAS BARTLBIS“. Rež. ir insc. aut. – R. Kazlas
2 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99)
3 d. 12 val. – J. Erlicko „BILIETAS IŠ DANGAUS“. Rež. – D. Jokubauskaitė (Salė 99)
5 d. 18 val. – PREMJERA! K. Mitani „JUOKO AKADEMIJA“. Rež. – V. Gvozdkovas, scenogr. ir kost. dail. – V. Fireras. Vaidina K. Smoriginas ir S. Ivanovas
6 d. 18 val. – „JIS IR JI“ (pagal J. Biliūno ir J. Janulaitytės-Biliūnienės laiškus). Scen. aut. ir rež. – B. Mar (Salė 99)
7 d. 18 val. – P. Vaičiūno „PATRIOTAI“. Rež. – J. Vaitkus
8 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas

Rusų dramos teatras
1 d. 18 val. – Y. Ronen „PAMIŠĖLĖ“. Rež. – L. Adomaitienė
2 d. 18 val. – A. Vvedenskio „EGLUTĖ PAS IVANOVUS“. Rež. – J. Vaitkus
3 d. 12 val. – J. Ščiuckio „COLIUKĖ“. Rež. – J. Ščiuckis
3 d. 18 val. – G. Sibleyras „VĖJAS TUOPŲ VIRŠŪNĖSE“. Rež. – A. Ščiuckis
5 d. 18 val. – Lietuvių kompozitorių kūriniai bigbendui ir simfodžiaziniam orkestrui. Programoje J. Cechanovičiaus, S. Sasnausko ir V. Rusaitytės kūriniai
8 d. 18 val. – L. Tolstojaus „ANA KARENINA“. Rež. – E. Mitnickis (Ukraina)

Teatras „Lėlė“
Didžioji salė
3 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. – A. Mikutis
7 d. 18.30 – G. Apollinaire'o „TEIRESIJO KRŪTYS“. Rež. – G. Varnas
8 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“ (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas
Mažoji salė
2, 3 d. 14 val. – A. Gustačio „SILVESTRAS DŪDELĖ“. Rež. ir dail. – R. Driežis

Teatras „Meno fortas“
Bernardinų g. 8/8
8 d. 19 val. – PREMJERA! F. Dostojevskio „JUOKINGO ŽMOGAUS SAPNAS“ (aktoriaus P. Budrio monospektaklis). Komp. – G. Puskunigis

Menų spaustuvė
1 d. 19 val. ***Juodojoje salėje*** – PREMJERA! „TIKSINTI BOMBA“. Rež. – G. Varnas (teatras „Utopia“)
2, 3 d. 12 ir 16 val. ***Kišeninėje salėje*** – PREMJERA! „MEILĖ, KARAS IR KIŠKIO KOPŪSTAI“. Rež. – A. Giniotis („Atviras ratas“)
2 d. 19 val. ***Juodojoje salėje*** – F. Garcia Lorcos „PUBLIKA“. Rež. – G. Varnas (teatras „Utopia“)
3 d. 12 val. ***Juodojoje salėje*** – PREMJERA! „SUPERAGENTAS 000“. Rež. – A. Gluskinas (teatras „cezario grupė“)
3 d. 19 val. ***Juodojoje salėje*** – „ARABIŠKA NAKTIS“. Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)
6 d. 19 val. ***Juodojoje salėje*** – M. Korenkaitės „PABĖGIMAS Į AKROPOLĮ“. Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)
7 d. 19 val. ***Juodojoje salėje*** – „SIBILĖ“. Choreogr. – L. Juodkaitė
8 d. 19 val. ***Juodojoje salėje*** – „NUTOLĘ TOLIAI“ (pagal P. Širvį). Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)
8 d. 19 val. ***Kišeninėje salėje*** – „TETOS“. Rež. – J. Javaitis (aktorių ansamblis „Degam“)

Vilniaus kamerinis teatras
Konstitucijos pr. 23
1 d. 18.30 – „POGRINDŽIO KOMEDIJA“ (pagal Ch. Boitchev pjesę). Rež. – R. Boravskis

KAUNAS

Kauno dramos teatras
1 d. 18 val. ***Mažojoje scenoje*** – J. Tumo-

Vaižganto „ŽEMĖS AR MOTERS“.
Rež. — T. Erbrėderis
1 d. 18 val. ***Ilgojoje salėje*** — G. Ivanausko ir G. Gelgoto „PAUKŠČIAI“ (G. Ivanausko teatras ir Naujų idėjų kamerinis orkestras)
1 d. 18.30 ***Didžiojoje scenoje*** — T. McNally „MEISTRIŠKUMO PAMOKA“.
Rež. — G. Padegimas
3 d. 12 val. ***Mažojoje scenoje*** — A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai“).
Rež. — A. Sunklodaitė
3 d. 18 val. ***Rūtos salėje*** — Y. Mishimos „MARKIZĖ DE SAD“. Rež. — A. Areima
5, 6 d. 18 val. ***Ilgojoje salėje*** — A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. — R. Kazlas
5 d. 18.30 ***Didžiojoje scenoje*** — L. Gershes „LAISVI DRUGELIAI“. Rež. — D. Kazlauskas (J. Miltinio dramos teatras)
6 d. 19 val. ***Rūtos salėje*** — D. Danis „GELBĖKIME MEILĘ“. Rež. — A. Jankevičius
7, 8 d. 18 val. ***Rūtos salėje*** — G. Padegimo „JAH“. Rež. — G. Padegimas
8 d. 18.30 ***Didžiojoje scenoje*** — E. Scribe'o „PRIEŽASTYS IR PASEKMĖS“.
Rež. — R. Banionis

Kauno muzikinis teatras
1 d. 18 val. — PREMJERA! „ZYGFRYDO VERNERIO KABARETAS“. Rež. — K. Jakštas, dir. — J. Janulevičius
2 d. 18 val. — I. Kálmáno „MONMARTRO ŽIBUOKLĖ“. Dir. — V. Visockis
3 d. 12 val. — W.A. Mozarto „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. — V. Visockis
3 d. 18 val. — J. Strausso „NAKTIS VENECIJOJE“. Dir. — J. Geniušas
4—6 d. 18 val. — G. Donizetti „LIUČIJA DI LAMERMUR“. Muzikos vad. ir dir. — J. Geniušas
7 d 18 val. — I. Kálmáno „GRAFAITĖ MARICA“. Dir. — J. Janulevičius
8 d. 18 val. PREMJERA! „NOTRDAMO LEGENDA“. Insc. aut. ir choreogr. — A. Jankauskas, komp. A. Jasenka, dir. — J. Janulevičius

Kauno lėlių teatras
2 d. 12 val. — PREMJERA! D. Čepauskaitės „SKRUDŽAS, ARBA DIENA, KAI GALIMA ATVERTI SAVO ŠIRDĮ“ (pagal Ch. Dickenso apysaką „Kalėdų giesmė“). Rež. — A. Lebeliūnas, dail. — S. Bocullo, D. Sodeika, komp. — J. Sakalauskas
3 d. 12 val. — „TIGRIUKAS PETRIKAS“.
Rež. — A. Stankevičius
3 d. 16 val. — humoro grupė „Aha“
5 d. 10 val. — „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“ (Kauno „Vėtrungės“ pradinės mokyklos muzikinis spektaklis)
5 d. 18 val. — poezijos ir muzikos vakaras „Aš pažinau karalių tavyje“. Eiles skaito ir romansus dainuoja aktorius A. Bialobžeskis

Šokio teatras „Aura“
1 d. 18.30 ***BLC verslo lyderių centre*** — „IŠ(NE)-PLAUTAS DANGUS“. Choreogr. — B. Letukaitė

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
3 d. 18 val. ***Žvejų rūmuose*** — A. Strindbergo „ŠMĖKLŲ SONATA“. Rež. — G. Varnas

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras
1, 2 d. 18.30 — PREMJERA! Z. Liepinio „ADATA“
3 d. 13 val. — B. Pavlovskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“
8 d. 18.30 — PpremjeRA! „MOTERŲ DAINOS“

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
2 d. 19 val. ***Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje***, — Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistas E. Ugorskis (smuikas; Rusija, Jungtinė Karalystė). Dir. — V. Lande (Rusija, JAV). Programoje S. Prokofjevo, P. Čaikovskio kūriniai
3 d. 16 val. ***Taikomosios dailės muziejuje*** — L. Dorfmano fortepijono rečitalis. Koncertas skiriamas Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos ilgametės mokytojos L. Dorfman atminimui. L. Dorfmanas (fortepijonas). Programoje D. Scarlatti, J. Haydno, J. Brahmso, F. Schubert, F. Schuberto-F. Liszto, B. Kutavičius kūriniai
3 d. 16 val. ***Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje***, — IV tarptautinis J. Heifetzo smuikininkų konkursas. Konkurso finalas. Konkurso apdovanojimai ir baigiamasis koncertas. Solistai IV tarptautinio J. Heifetzo smuikininkų konkurso nugalėtojai. Dalyvauja kamerinis orkestras „Kremerata Baltica“ (meno vad. — G. Kremeris)
6 d. 19 val. ***Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje***, — Lietuvos kamerinis orkestras. Solistas ir dirigentas M. Rysanovas (altas; Ukraina, D. Britanija). Programoje F. Schuberto, L. Desiatnikovo, S. Achunovo, D. Tabakovos kūriniai
9 d. 19 val. ***Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje***, — Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistė N. Trull (fortepijonas, Rusija). Dir. — R. Šervenikas. Programoje B. Britteno, P. Hindemitho kūriniai
10 d. 12 val. ***Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje***, — koncertas visai šeimai „XXIII nepriklausomybės pavasaris“. Berniukų ir jaunuolių choras „Ąžuoliukas“ (meno vad. ir dir. — V. Miškinis). Dir. — D. Polikaitis (JAV), Čiurlionio kvartetas. Solistai L. Mikalauskas (bosas), J. Jankelaitytė (sopranas), Molėtų kultūros centro mišrus vokalinis ansamblis „A cappella“ (vad. — V. Zutkuvienė). Programoje K. Mašanausko, V. Miškinio, V. Kernagio, T. Leiburo ir kt. kūriniai
10 d. 16 val. ***Taikomosios dailės muziejuje*** — A. Peseckas (smuikas), V. Peseckienė (smuikas), D. Peseckas (smuikas), Š. Čepliauskaitė (fortepijonas). Koncertą veda V. Gerulaitis. Programoje A. Vivaldi, G.F. Händelio-J. Halvorseno, J. Haydno, L. van Beethoveno ir D. Šostakovičiaus kūriniai

VILNIUS

Kongresų rūmai
2 d. 19 val. — J. Massenet opera „Verteris“. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Solistai E. Montvidas, L. Grodnikaitė, L. Pautienius, G. Davidčiuka, L. Norvaišas, T. Girininkas, K. Alčauskis. Dir. — G. Rinkevičius, rež. — D. Ibelhauptaitė, scenogr. — J. Morrell, kost. dail. — J. Statkevičius, šviesų dail. — P. Mumfordas
9 d.12 val. — koncertas „Vėjo laiškai“. Dalyvauja Vilniaus teatro „Lėlė“ aktoriai. N. Indriūnaitės eilės, S. Rinkevičiūtė (smuikas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. — R. Šumila. Programoje A. Vivaldi koncertų ciklas „Metų laikai“

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
6 d. 17 val. ***S. Vainiūno namuose*** — Trečiadienio vakaras koncertas Lietuvos muzikos ir teatro akademijos 80-mečiui. Dalyvauja šios aukštosios muzikos mokyklos ugdytiniai: kanklininkė L. Urbonaitė (L. Naikelienės kl.), pianistė L. Klimauskaitė (B. Vainiūnaitės kl.), choro dirigavimo katedros studentai E. Gurskytė, K. Šukauskaitė, P. Butkus (I. Laurušienės dainavimo kl.), altininkas K. Rudokas (P. Radzevičiaus kl.). Koncertmeisterė V. Blotnienė

Šv. Kotrynos bažnyčia
2 d. 19 val. — G. Vaitkutės koncertas „Beyonce unplugged“. Atlikėjai G. Vaitkutė (vokalas), A. Kairys (būgnai), M. Leskauskas (klavišiniai), J. Martinkėnas (gitara)
8 d. 19 val. — „Eriko Westbergo kūrybinė laboratorija — baigiamasis koncertas“. Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“ (meno vad. ir vyr. dir. — V. Augustinas), I. Jurgelevičiūtė (vokalas), N. Petročenko (mecosopranas), R. Chačaturian (fortepijonas). Dirigentai E. Westbergas (Švedija) ir dalyviai

Šv. Jonų bažnyčia
2 d. 18 val. — V. Masčinskaitė (sopranas), I. Misiūra-Tumanovas (bosas) ir A. Vizbaras (fortepijonas). Programoje M.K. Čiurlionio, S. Šimkaus, V. Bartulio, A. Belazaro, M. Petrausko, B. Dvariono, F. Schuberto kūriniai

KLAIPĖDA

Klaipėdos apskrities viešoji I. Simonaitytės biblioteka
1 d. 16 val. — V. Muravjovas (tenoras), V. Bytautas (baritonas), T. Vilaniškis (bosas), A. Kržanavičienė (fortepijonas). Programoje S. Rachmaninovo, W.A. Mozarto, G. Verdi, I. Kalmano kūriniai

Vakarai

VILNIUS

Rašytojų klubas
5 d. 17.30 — poezijos vakaras „Statau namus iš eilėraščių“. Lietuvių autorių kūrinius skaito Vilniaus kolegijos Menų fakulteto studentės S. Anusevičiūtė, E. Ganusauskaitė, E. Jennings-Didžiulis, G. Kulikauskytė, G. Ladygaitė, P. Simutytė, J. Skardžiūtė, J. Vaicekauskaitė (kurso vad. — R. Bagdzevičius, scenos kalbos dėstytoja J. Vilūnaitė). Renginys iš ciklo „Salvete, juvenes“
7 d. 17.30 — vakaras-koncertas „Sapfo rožė“ (V. Laurušo muzika ir E. Mieželaičio poezija). Kompozitorių V. Laurušą kalbina muzikologė R. Aleknaitė-Bieliauskienė. E. Mieželaičio eiles skaito aktorė G. Urbonaitė. Koncertuoja tarptautinių konkursų laureatai solistai I. Simonavičiūtė (sopranas), E. Klimaitė (sopranas), D. Puišys (baritonas), pianistės A. Žvirblytė ir G. Muralytė-Eriksonė

Mokytojų namai
1 d. 18 val. ***Svetainėje*** — vakaras „Sūduva — knygnešystės centras: V. Kudirka, „Sietyno“ draugija“. Dalyvauja solistas D. Sadauskas, Sintautų (Šakių r.) kultūros centro folkloro ansamblis „Santaka“ (vad. — J. Navickienė). Vakaro metu bus galima peržiūrėti parodą „Sietyno“ draugija ir Marijampolės krašto knygnešiai“ (parengė Marijampolės P. Kriaučiūno viešoji biblioteka) bei dokumentinį filmą „Dr. Vinco Kudirkos gyvenimo ir kūrybos apžvalga“. Veiks leidyklos „Piko valanda“ išleistų knygų apie Suvalkiją ekspozicija
2 d. 14 val. ***Svetainėje*** — literatūros popietė „Ir nurimsime tik tėviškės papėdėj...“ (K. Bradūnas). Dalyvauja rašytojai G. Aleksa, V. Filipova, J. Kalinauskas, V. Markevičiūtė-Rykštė, Č. Jakštytė, S. Paltanavičius, D. Saukaitytė, R. Mockeliūnienė, J. Sajauskas, bardai Vilma, Kornelija, Virginijus Anelauskai, G. Ambrazevičius, aktorės G. Urbonaitė, A. Čepaitytė. Popietėje taip pat skambės S. Nėries, V. Mykolaičio-Putino, K. Borutos, K. Bradūno eilės. Veiks Suvalkijos rašytojų knygų parodėlė — pardavimas
4 d. 18 val. ***215 auditorijoje*** — lektoriaus A. Žarskaus paskaita „Pasaulėžiūra, sveikata ir likimas“
5 d. 17 val. ***Didžiojoje salėje*** — rusų romansų mylėtojų Lietuvoje draugijos „Melos“ vakaras „Ji — kaip neblėstanti Tėvynės šviesa“. Programoje O. Šurajevo parodos „Moterų veidai“ pristatymas; V. Raičevo knygos „Da budet zacelovana dorožka v raj“ pristatymas. Koncertas „Susitikimas su liaudies daina II. Skambės rusų, lietuvių, lenkų, baltarusių, ukrainiečių, žydų liaudies dainos. Atliks A. Ožog-Gunia (vokalas), L. Koroliova (fortepijonas), V. Kračius ir D. Rakanovičius (akordeonas). Vakarą ves J. Bachtmetjeva
5 d. 18 val. ***Svetainėje*** — Dzūkų vakare — dzūkiškos džiazo improvizacijos. Dalyvaus saksofonistas T. Čiukauskas
6 d. 18 val. ***Svetainėje*** — vakaras pedagogo A. Piličiausko atminimui ir knygos „Pedagoginio dvasingumo link“ sutiktuvės

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Bangele, palauk! : eilėraščiai / Bronė Bagušienė ; [iliustravo autorė]. – Panevėžys : [Panevėžio spaustuvė], 2012 ([Panevėžys] : Panevėžio sp.). – 152, [1] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-8072-09-9

Dvivietis kūnas : eilėraščiai / Rokas Povilius. – Vilnius : Edukologija, 2012 (Vilnius : Edukologija). – 79, [1] p. – (Jaunųjų rašytojų poezija). – Tiražas 150 egz. – ISBN 978-9955-20-789-4 (įr.) : [29 Lt 63 ct]

Ežeras ir kiti jį lydintys asmenys : romanas / Donaldas Kajokas. – Vilnius : Tyto alba, 2013 (Vilnius : BALTO). – 277, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9986-16-906-2 (įr.)

Gyvenimo žingsniai per audras į tylumą : [eilėraščiai ir prisiminimai] / Linas Brazdžionis. – Panevėžys : [Panevėžio spaustuvė], 2013 ([Panevėžys] : Panevėžio sp.). – 206, [1] p. : iliustr., geneal. schem., portr. – Tiražas 100 egz.

Išsivadavimas : biografinis romanas apie Vincą Mykolaitį-Putiną / Stasys Lipskis. – Vilnius : Žuvėdra, 2013 (Vilnius : Standartų sp.). – 319, [1] p., [8] iliustr. lap. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-8089-13-4 (įr.) : [16 Lt]

Lietuvos širdis – Valdovų rūmai : [eilėraščiai] / Antanas Svetikas. – Vilnius : [A. Svetikas] : BMK leidykla, 2012 (Vilnius : BMK l-kla). – 79, [1] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-408-378-5

Justino Marcinkevičiaus pamokos / Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija ; [sudarė Stepas Eitminavičius]. – Vilnius : Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2012 (Vilnius : Grafija). – 115, [1] p. : iliustr., faks. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-03-660-9 : [19 Lt 50 ct]

Meilės nerasi konservų dėžutėje : eilėraščiai / Rosana Lukauskaitė ; [panaudoti Rosanos Lukauskaitės piešiniai]. – Vilnius : Edukologija, 2012 (Vilnius : Edukologija). – 109, [1] p. : iliustr. – (Jaunųjų rašytojų poezija). – Tiražas 150 egz. – ISBN 978-9955-20-788-7 (įr.)

Mirusiųjų šnabždesiai : detektyvinis romanas / Simon Beckett ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaitis. – Vilnius : Tyto alba, 2013 (Vilnius : Standartų sp.). – 367, [1] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9986-16-929-1 (įr.)

Prahos kapinės : romanas / Umberto Eco ; iš italų kalbos vertė Inga Tulševskaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2013 (Vilnius : BALTO). – 445, [2] p. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9986-16-925-3 (įr.)

Raudoni sandaliukai : esė: amžinybės akimirkos / Doloresa Kazragytė. – Vilnius : Tyto alba, 2013 (Vilnius : BALTO). – 295, [1] p. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9986-16-911-6 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Ar žinai, kaip aš tave myliu? / parašė Sam McBratney ; [iš anglų kalbos vertė Ugnė Gudaitytė] ; iliustravo Anita Jeram. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Spausd. Kinijoje). – [32] p. : iliustr. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9955-08-372-6 (įr.) : [14 Lt 12 ct]

Bučinukai : [paveikslėlių knygelė] / Selma Mandine ; iš prancūzų kalbos vertė Erika Sabaliauskaitė ; iliustracijos autorės. – Vilnius : Nieko rimto, 2013 (Vilnius : BALTO print). – [27] p. : iliustr. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-441-097-0 (įr.)

Bumba Dumba ir Visatos sukūrimas : [pasaka] / Tomas S. Butkus ; [iliustracijos autoriaus]. – [Vilnius] : Vario burnos, [2012] (Vilnius : Spauda). – 47, [1] p. : iliustr. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-95464-0-7 (įr.)

Debesėlių tiltas : [eilėraščiai] / Kostas Kubilinskas ; iliustravo Marija Smirnovaitė. – Vilnius : Nieko rimto, 2013 (Vilnius : BALTO print). – 68, [4] p. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-441-093-2 (įr.)

Katulis : apysaka / Emilija Liegutė ; [dailininkė Virginija Kalinauskaitė]. – Vilnius : Abeceda, 2013 (Kaunas : REPRO). – 37, [3] p. : iliustr. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-8093-05-6

Keistoji Tato ir Pato sapnų knyga : [kartu su pasaka "Baltasruogis ir šeši lokiai"] / Aino Havukainen, Sami Toivonen ; iš suomių kalbos vertė Viltarė Urbaitė ; iliustracijos autorių. – Vilnius : Nieko rimto, 2013 (Vilnius : BALTO print). – 31, [5] p., įsk. viršš. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-441-055-0 (įr.)

Močiutės pasakutės / Emilija Liegutė ; [dailininkė Virginija Kalinauskaitė]. – Vilnius : Abeceda, 2013 (Kaunas : REPRO). – 26, [2] p. : iliustr. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-8093-06-3

Pieštukinė sraigė : Žaliagirio istorija : [pasaka] / Aistė Vilimė ; [iliustravo Agnes Indre]. – Kaunas : Kauko laiptai, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 50, [4] p. : iliustr. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-609-8092-01-1 (įr.)

Pirmyn, Benai Būgneli! : [apysaka] / Sinikka Nopola, Tiina Nopola ; iš suomių kalbos vertė Viltarė Urbaitė ; iliustravo Aino Havukainen ir Sami Toivonen. – Vilnius : Nieko rimto, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 94, [3] p. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-441-078-9 (įr.)

Simuko dienos : [eilėraščiai] / Vytautas Marcinkevičius ; [iliustruota Utenos "Žiburio" pradinės mokyklos mokinių piešiniais]. – Utena : Utenos Indra, 2012 (Utena : Utenos Indra). – 45, [3] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-455-096-6

Šeštoji šlepetė: misija neįmanoma : [apysaka] / Vytautas Račickas ; [iliustravo Ramunė Savickytė]. – Vilnius : V. Račickas, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 162, [1] p. : iliustr. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-609-408-379-2 (įr.)

Taškuota pasaka / [tekstą parašė, iliustravo Vanda Padimanskaitė]. – Kaunas : Rimanto Kaukėno paramos grupė, [2012] (Vilnius : BALTO print). – [40] p. : iliustr. – Aut. nurodyta antr. lapo kt. pusėje. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-95462-0-9 (įr.)

Žmogonai dykrose : [apysaka] / Sylvia Waugh ; iš anglų kalbos vertė Viltaras Aleksnėnas ; iliustravo Lina Dūdaitė. – Vilnius : Nieko rimto, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 306, [6] p. : iliustr. – (Nerealu!). – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-441-094-9 (įr.)

Parengė Aldona Barodicaitė. Redagavo Gražina Kubilienė.
Lietuvos nac. M. Mažvydo b-ka. Bibliografijos ir knygotyros centras

„Šalutinis poveikis“

Savaitės filmai

Ištrūkęs Džango ****

Ekscentriškas „galvų medžiotojas“ Šulcas (Christoph Waltz) gaudo laukinių Vakarų nusikaltėlius. Darbelis ne iš lengvųjų, todėl be gero pagalbininko neapsieisi. Bet kaip rasti tokį, kuris būtų ir patikimas, ir nelabai brangus? Juodaodis vergas Džango (Jamie Foxx) – puikus kandidatas. Juolab kad jis turi ir savo motyvų – nori išgelbėti vergijoje likusią žmoną Brumhildą (Kerry Washington) ir atkeršyti plantatoriui (Leonardo DiCaprio). Naujas Quentino Tarantino filmas – fantazija spagečių vesternų ir 5-ojo dešimtmečio Holivudo filmų apie JAV Pietus tema. Kraujas liejasi gausiai, kitų tarantiniškų triukų taip pat nepristigs (JAV, 2012). (Vilnius)

Kietas riešutėlis. Puiki diena mirti ***

Ar jau pasiilgote Bruce’o Williso, vaidinančio kietą vyruką? Džonas Makleinas atvyksta į Maskvą, kad išvaduotų iš kalėjimo savo nenuspėjamą sūnų, – obuolys nuo obels netoli nurieda. Bet šaltas Džono protas ir geležiniai raumenys ima grimzti Rusijos tikrovės voratinkliuose. Sūnus įsipainiojęs į tokią keblią padėtį, kad abiem vyrams prireiks sujungti pastangas – vėl išgelbėti ne tik pasaulį, bet ir pačius save (rež. John Moore, JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Linkolnas ****

Naujausias Steveno Spielbergo filmas atkuria kelis paskutinius audringus šešioliktojo JAV prezidento Abrahamo Lincolno gyvenimo mėnesius. Vyksta pilietinis karas, bet prezidentas sutelkia visas jėgas, kad išspręstų konfliktą, suvienytų šalį ir panaikintų vergiją. Išskirtiniu moraliniu ryžtu ir didžiule drąsa apdovanotas žmogus priims sprendimus, kurie nulems ateities kartų likimus. Pagrindinį vaidmenį sukūrė Danielis Day-Lewisas (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Meilė kaip nuodai ****

...Ši vasara keturiolikmetei Anai pilna mažų ir didelių atradimų. Grįžusi vasaros atostogų iš katalikiškos internatinės mokyklos ji sužino, kad tėvas paliko šeimą. Mama ieško nusiraminimo jaunystės draugo kunigo draugijoje. Ana rūpinasi seneliu ir ruošiasi sutvirtinimo sakramentui. Tačiau bendraamžis Pjeras pažadina paauglės seksualumą. Režisierė Katell Quillévéré už šį debiutinį filmą pelnė Jeano Vigo prizą. Vaidina Clara Augarde, Lio, Michel Galabru, Stefano Cassetti, Thierry Neuvic, François Bernard (Prancūzija, 2010). (Vilnius)

Medžioklė ****

Filmas apie masinę psichozę, kurią sukėlė įtarimai pedofilija. ...Po sudėtingų skyrybų keturiasdešimtmetis Lukas randa naują draugę, naują darbą ir stengiasi atkurti santykius su paaugliu sūnumi. Bet jam kažkas trukdo. Iš pradžių atrodo, kad tai nereikšminga smulkmena. Kažkieno pastaba. Menkas melas. Bet Kalėdų išvakarėse, kai sninga ir spindi puošnios eglutės, melas ima didėti lyg sniego kamuolys. Miestelio gyventojus apima kolektyvinė isterija. Lukas yra priverstas kovoti už savo garbę ir gyvenimą. Luką Thomo Vinterbergo filme suvaidinęs danų aktorius Madsas Mikkelsenas pernai Kanuose apdovanotas už geriausią vyro vaidmenį (Danija, 2012). (Vilnius)

Šalutinis poveikis ****

Vasarį Tarptautinio Berlyno kino festivalio konkurse rodytą filmą režisierius Stevenas Soderberghas pristato kaip paskutinį savo kino kūrinį. Tai – hičkokiško trilerio tradiciją tęsiantis pasakojimas apie ambicingą psichiatrą Džonataną Benksą (Jude Law), susidomėjusį keistu Emilės Teilor atveju. Rooney Mara („Mergina su drakono tatuiruote“) vaidinama nervinga jauna moteris kaltinama nužudžiusi iš kalėjimo grįžusį savo vyrą. Ji teisinasi, kad tai vartotų psichotropinių vaistų poveikio rezultatas. Benksas ieško tiesos, kuri, pasirodo, ne tokia paprasta... Soderberghas meistriškai pasinaudojo žanro konvencija – šįkart psichologinio trilerio, kad ir naujame filme meistriškai diagnozuotų savo amžininkų ir visuomenės būseną bei problemas. Taip pat vaidina Catherine Zeta-Jones, Chaningas Tatumas (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

1–6 d. – Saugus prieglobstis (JAV) – 11.40, 16.45, 18.40, 21.20; 7 d. – 11.40, 16.45, 21.20
1–7 d. – Ką išdarinėja vyrai (Rusija) – 14.15, 19.30, 22 val.
Šalutinis poveikis (JAV) – 12.30, 15.20, 18.20, 20.45
Mama (Ispanija, Kanada) – 12, 14.30, 16.45, 19.10, 21.40
6 d. – Hičkokas (JAV) – 19.20
2 d. – R. Wagnerio „Parsifalis“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitano operos – 19 val.
7 d. – Ozas: didingas ir galingas (JAV) – 19 val.
7 d. – Gimtadienis (JAV) – 18 val.
1, 6 d. – Kietas riešutėlis. Puiki diena mirti (JAV) – 13.50, 16.40, 19.20, 22 val.; 2–5, 7 d. – 13.50, 16.40, 22 val.
1 d. – Linkolnas (JAV) – 15.10, 18.50, 21.40; 2, 3 d. – 12, 15.10, 18.10, 21.40
1–6 d. – Valentinas vienas (rež. D. Ulvydas) – 11.20, 13.40, 16, 18.40, 21.20; 7 d. – 11.20, 13.40, 16, 18.40, 21.50
1, 4–7 d. – Ana Karenina (D. Britanija) – 16.20, 21 val.; 2, 3 d. – 11, 16.20, 21 val.
1, 3–7 d. – Žuviukas Nemo (3D, JAV) – 11, 13.20, 15.40; 2 d. – 11, 13.20
1–7 d. – Sniego karalienė (Rusija) – 11.20, 16 val.; 1, 3–6 d. – Sniego karalienė (3D, Rusija) – 13 val.; 2, 7 d. – 13.40
1–7 d. – Rusų nuotykiai Las Vegase (JAV, Rusija) – 14.10, 19 val.
1, 3–7 d. – Gimę mylėti (Italija) – 20.15
2, 3 d. – Legendos susivienija (JAV) – 11.40
1, 4–7 d. – Ištrūkęs Džango (JAV) – 20.45; 2, 3 d. – 12.15, 20.45
1–7 d. – Argo (JAV) – 15.30, 18.15
2, 3 d. – Ralfas Griovėjas (JAV) – 12.45
1–7 d. – Pi gyvenimas (JAV) – 15.15
Vargdieniai (D. Britanija) – 18 val.
Aukšta klasė (JAV) – 21.15

Forum Cinemas Akropolis

1–6 d. – Saugus prieglobstis (JAV) – 11.30, 14, 16.30, 19.15, 21.40; 7 d. – 11.30, 14, 16.30, 21.30
1–7 d. – Mama (Ispanija, Kanada) – 11.15, 13.30, 15.45, 18.15, 20.45; Šalutinis poveikis (JAV) – 14.30, 16.45, 19, 21.15
1–7 d. – Ką išdarinėja vyrai (Rusija) – 15.30, 18.30, 21 val.
7 d. – Ozas: didingas ir galingas (JAV) – 19 val.
7 d. – Gimtadienis (JAV) – 18 val.
1–6 d. – Valentinas vienas (rež. D. Ulvydas) – 13.15, 16.15, 18.45, 21.30; 7 d. – 13.15, 16.15, 18.45, 21.40
1–7 d. – Kietas riešutėlis. Puiki diena mirti (JAV) – 11, 15.15, 19.45; Rusų nuotykiai Las Vegase (JAV, Rusija) – 13, 17.30, 21.50; Sniego karalienė (Rusija) – 10.45, 16 val.
1–6 d. – Sniego karalienė (3D, Rusija) – 13.45, 18 val.; 7 d. – 13.45; 1–7 d. – 11.45 (rusų k.)
1–7 d. – Ana Karenina (D. Britanija) – 15, 20.15; Žuviukas Nemo (3D, JAV) – 10.30, 12.45; Gimę mylėti (Italija) – 20.30
2, 3 d. – Legendos susivienija (JAV) – 10.15
1–7 d. – Nemirtingųjų kronikos: nuostabūs sutvėrimai (JAV) – 12.15; Aukšta klasė (JAV) – 17.45; Ralfas Griovėjas (JAV) – 11.45

„Skalvijos“ kino centras

Moterų filmų festivalis „Šeršėliafam“
1 d. – Makaronai ir sūris (Prancūzija) – 21.20
3 d. – Lėlių namai (Airija) – 21.20
4 d. – Marinos namai (rež. D. Rust, dok. f., Lietuva, Rusija) – 17.30
5 d. – Gulbė (Portugalija) – 21.10
7 d. – Karūnos brangakmeniai (Švedija) – 18.30
5 d. – Ryšininkas (JAV) – 19 val.
6 d. – Saulutės (Čekoslovakija) – 21.10
Aktorės Eugenijos Pleškytės retrospektyva
3 d. – Sadūto tūto (rež. A. Grikevičius) – 15 val.
4 d. – Herkus Mantas (rež. M. Giedrys) – 21 val.
6 d. – Faktas (rež. A. Grikevičius) – 17 val.
7 d. – Velnio sėkla (rež. A. Puipa) – 17 val.
Vokiško kino dienos 2013
1 d. – Kurtas ir keltuvas (Šveicarija) – 17 val.; 4 d. – 19 val.
1 d. – Italas (Šveicarija) – 17 val.; 4 d. – 19 val.
1 d. – Storulės (Vokietija) – 19.10
3 d. – Gerhardas Richteris tapo (dok. f., Vokietija) – 17 val.
2 d. – Siena (Austrija, Vokietija) – 17 val.
3 d. – Sunaikink tėvą (Austrija, Vokietija) – 19 val.
4 d. – Irina Palm (Belgija, D. Britanija, Liuksemburgas, Prancūzija, Vokietija) – 15 val.
2 d. – susitikimas su čeku režisieriumi J. Sveraku. Tuščios taros (Čekija) – 19 val.
2 d. – Pasivažinėjimas (Čekija) – 21.10
5 d. – 7 dienos Havanoje (Ispanija, Prancūzija) – 16.30; 6 d. – 18.40; 7 d. – 20.50
2 d. – Kukis grįžta (Čekija) – 15 val.; 3 d. – 13 val.

Pasaka

2 d. – Sniego karalienė (Rusija) – 15.30
2 d. – Gimę mylėti (Italija) – 17.15
2 d. – Meilė kaip nuodai (Prancūzija) – 15 val.
2 d. – Populiari mergina (JAV) – 17 val.
2 d. – Provokuojantys užrašai (Prancūzija) – 19.30
2 d. – Skrydis (JAV) – 21.45; 4 d. – 20.15
2 d. – Medžioklė (Danija) – 20 val.; 4 d. – 18.30; 5 d. – 20.15; 6 d. – 19.30
3 d. – Savaitgalis su Pasaka – 14 val.
3 d. – Ištrūkęs Džango (JAV) – 20.30
3 d. – Legendos susivienija (JAV) – 15 val.
3 d. – Taikinys #1 (JAV) – 17 val.
3 d. – Optimisto istorija (JAV) – 19 val.; 7 d. – 20.30
4 d. – 7 dienos Havanoje (Prancūzija, Ispanija) – 18.15; 6 d. – 20 val.
4 d. – Magiškas Paryžius 3 (Prancūzija) – 20.45; 5 d. – 18.30; 7 d. – 17.30
6 d. – Gimusios kentėti (Ispanija) – 17.30
7 d. – Vargdieniai (D. Britanija) – 19.30
7 d. – Kuosvarnis (Olandija) – 15.30
Moterų filmų festivalis „Šeršėliafam“
2 d. – Džindžer ir Rosa – 19.45; 3 d. – 15.45
2 d. – Elektriniai vaikai – 22 val.
3 d. – Kayan – 18 val.; 7 d. – 17 val.
3 d. – Karūnos brangakmeniai – 20.15
4 d. – Makaronai ir sūris – 21 val.
4 d. – Laiptai į dangų – 18 val.
5 d. – Savi keliai – 17.30; Lėlių namai – 20.30; Velnio sėkla – 18 val.; Žana Dilman, Prekybos krantinė 23, 1080 Briuselis – 20 val.
6 d. – Kasdieną vis pirmyn į šviesą – 18 val.
6 d. – Gulbė – 21 val.
7 d. – Marinos namai – 15.30; Ryšininkas – 20 val.; Sadūto tūto – 15 val.

Ozo kino salė

1, 7 d. – Narcizas (rež. D. Gasiūnaitė) – 16 val.; 2, 6 d. – 18 val.; 1, 5, 7 d. – Aurora (rež. K. Buožytė) – 18 val.; 2 d. – 16 val.; Česlovo Milošo amžius (rež. J. Javaitis) – 16 val.; 6 d. – Bandymas išsiaiškinti (rež. A. Grikevičius) – 16 val.; 6 d. – Meninykai (autoriai P. Savickis, L. Pociūnienė) – 17 val.

ŠMC kino salė

1, 2 d. – Gerhardas Richteris tapo (dok. f., Vokietija) – 17.30
1 d. – Berlynas Babilonas (Vokietija) – 19.30
2 d. – 2012 m. tarptautinio Oberhauzeno trumpametražių filmų festivalio programa – 19.30; 3 d. – Austrijos trumpametražių filmų programa – 17.30
3 d. – Dveji metai prie jūros (dok. f., D. Britanija) – 16 val.; 6, 7 d. – 18 val.; 8 d. – 20.30; 9 d. – 15 val.; 10 d. – 17 val.
2 d. – Nepastebima kontrolė (Austrija) – 15.30; 3 d. – 19.30; 8 d. – 17 val.; 10 d. – 18.30
3 d. – Kruliko kelias anapus (Rumunija, Lenkija) – 14.30; 8 d. – 19 val.; 9 d. – 18.30
6 d. – Iš tolo vaizdas gražus (Lenkija) – 19.30; 9 d. – 16.30; 10 d. – 20.30
7, 9 d. – Medžioklė (Danija) – 20 val.; 10 d. – 15 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

1 d. – Ką išdarinėja vyrai (Rusija) – 17, 19, 21.45, 23.50; 2 d. – 17, 21.45, 23.50; 3–7 d. – 17, 19, 21.45
1, 2 d. – Mama (Ispanija, Kanada) – 11.30, 13.45, 16, 18.30, 20.45, 23 val.; 3–7 d. – 11.30, 13.45, 16, 18.30, 20.45
1 d. – Šalutinis poveikis (JAV) – 14.45, 19.15, 21.30, 23.40; 2 d. – 14.45, 19.15; 3–6 d. – 14.45, 19.15, 21.30; 7 d. – 14.45
1, 2 d. – Saugus prieglobstis (JAV) – 11, 13.30, 16.15, 18.40, 21, 23.30; 3–7 d. – 11, 13.30, 16.15, 18.40, 21 val.
6 d. – Hičkokas (JAV) – 18.15
5 d. – Šokėja tamsoje (Ispanija, Argentina, Danija, Vokietija) – 17.30
6 d. – Pašėlę pirmieji metai (D. Britanija) – 17.50
2 d. – R. Wagnerio „Parsifalis“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitano operos – 19 val.
7 d. – Ozas: didingas ir galingas (JAV) – 19 val.
7 d. – Gimtadienis (JAV) – 19.15
1, 2 d. – Valentinas vienas (rež. D. Ulvydas) – 13, 15.15, 18, 20.30, 23.15; 3–7 d. – 13, 15.15, 18, 20.30
1 d. – Kietas riešutėlis. Puiki diena mirti (JAV) – 15.30, 20.15, 22.30; 2 d. – 13.15, 15.30, 20.15, 22.30; 3 d. – 13.15, 15.30, 20.15; 4–6 d. – 15.30, 20.15; 7 d. – 15.30
1, 3, 4, 7 d. – Sniego karalienė (3D, Rusija) – 12, 14.15, 16.45; 2 d. – 12, 14.15; 5, 6 d. – 14.15, 16.45
1–7 d. – Sniego karalienė (Rusija) – 10.45
1–5, 7 d. – Linkolnas (JAV) – 12.45, 18.15, 21.15; 6 d. – 12.45, 21.15
1–7 d. – Žuviukas Nemo (3D, JAV) – 10.15, 12.30
2, 3 d. – Ralfas Griovėjas (JAV) – 10.30
1–7 d. – Aukšta klasė (JAV) – 15.45
2, 3 d. – Legendos susivienija (JAV) – 11.15
1, 4 d. – Ana Karenina (D. Britanija) – 11.45, 17.30; 2, 3 d. – 17.30; 5–7 d. – 11.45

Romuva

1, 2, 5, 6 d. – Medžioklė (Danija) – 20 val.; 3 d. – 18 val.
3 d. – Tabu (Portugalija, Vokietija, Brazilija, Prancūzija) – 14 val.; 6 d. – 16 val.
3 d. – Populiari mergina (Prancūzija) – 16 val.; 4, 6 d. – 18 val.
4 d. – Aurora (rež. K. Buožytė) – 20 val.
Vokiško kino dienos 2013
1 d. – Parduotas vaikis (Šveicarija, Vokietija), Čia aš, Helmutas (Vokietija, Šveicarija) – 18 val.
2 d. – Kurtas ir keltuvas (Šveicarija), Pas italą (Šveicarija) – 16 val.
2 d. – Storulės (Vokietija) – 18 val.
4 d. – Oberhauzeno trumpametražių filmų festivalio programa – 14, 16 val.
5 d. – Austrijos trumpametražiai filmai – 16 val.
5 d. – Gerhardas Richteris tapo (Vokietija) – 18 val.

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Milda Brukštutė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“,
Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926.
El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 900 egz.
Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė
Remia LR Kultūros rėmimo fondas,
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS